

Specialeafhandling

Kriminalitet & Straf

**En undersøgelse af
politielever og journaliststuderendes
holdning til straf**

Forfatter: Jesper Kobberrød
Antal tegn: 132.610

Det projekt, der beskrives i denne rapport, er støttet økonomisk af Justitsministeriets Forskningspulje. Projektets gennemførelse og resultater er alene forfatterens ansvar. De vurderinger og synspunkter, der fremsættes i rapporten, er forfatterens egne og deles ikke nødvendigvis af Justitsministeriet.

Resume

I 2010 gennemførtes en undersøgelse af politielever og journaliststuderendes holdning til straf. Undersøgelsen var motiveret af og en opfølgning på dr. jur. Flemming Balvigs undersøgelse om danskernes syn på straf fra 2006. Endvidere skulle det undersøges, om ens profession havde indflydelse på fokusgruppernes strafudmåling.

Fokusgruppernes straffesyn blev afdækket gennem en undersøgelse af deltagernes informerede og konkrete retsfølelse, herunder via 7 straffesager opsummeret på skrift samt ved en præsentation af en fiktiv straffesag om gadevold vist på video.

Undersøgelsen viser nogle entydige tendenser. Dels påviser undersøgelsen, at viden synes at influere på deltagernes holdninger til straf. Således dømmes en majoritet af de adspurgte mildere efter overværelse af videofilmen, dvs. hvor man har fået en større indsigt i gerningsindholdet og i gerningsmandens personlige og sociale forhold, end man gjorde på baggrund af den opsummerede sag på skrift. Vedrørende de adspurgtes straffesyn, så udmåler de en straf, som er strengere, end den straf de tror, der bliver udmålt ved domstolene, men er mildere i deres strafferetlige bedømmelse, end de tror befolkningen er. Generelt kan man anføre, at deltagerne undervurderer stregheden af de straffe, der udmåles ved domstolene. Modsat oplever de befolkningen mere straforienterede, end de selv er.

Henset til fokusgruppernes individuelle straffesyn, så synes ens beskæftigelse at have indflydelse på ens holdninger til straf. I så henseende viser undersøgelsen, at eleverne fra Politiskolen er markant strengere i deres strafudmåling end de journaliststuderende er og end befolkningen i øvrigt jf. Advokatsamfundets undersøgelse fra 2006.

Konklusionen på undersøgelsen er, at studiet dels bærer præg af, at ens profession har en indflydelse på de adspurgte moralske grundværdier. Dette illustreres ved, at politieleverne er strengere i deres straffesyn end journalisterne er. Dog udmåler såvel et flertal blandt politieleverne og journalisterne generelt en straf, som er væsentlige lavere, end de straffe der udmåles ved domstolene. Det kan læses som indikationer for, at de adspurgte ikke er positivt indstillede over for straffeskærpelser. Ydermere skal bemærkes, at fokusgrupperne generelt gerne ville se en nytte med straffen, bl.a. ved idømmelse af en restorativ straf set i forhold til en ubetinget frihedsstraf.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	s. 4
2. Problemformulering.....	s. 5
3. Metode.....	s. 5
• 3.1. Baggrund for undersøgelsen.....	s. 5
• 3.2. Undersøgelsens kvantitative del.....	s. 5
o 3.2.1. Undersøgelse af den informerede retsfølelse.....	s. 5
• 3.3. Undersøgelsens kvalitative del.....	s. 6
o 3.3.1. Undersøgelse af den konkrete retsfølelse.....	s. 6
• 3.4. Fastsættelse af straf.....	s. 6
• 3.5. Nedsættelse af den kriminelle lavalder.....	s. 7
• 3.6. Afsluttende bemærkninger.....	s. 7
• 3.7. Konklusion.....	s.7
4. Introduktion til retsfølelsesbegrebet.....	s. 8
• 4.1. Retfælelse som begreb.....	s. 8
o AD1: Den generelle retsfølelse.....	s. 8
o AD2: Den informerede retsfølelse.....	s. 9
o AD3: Den konkrete retsfølelse.....	s. 9

Undersøgelsens kvantitative del:

5. Undersøgelse af den informerede retsfølelse.....	s. 10
• 5.1. Introduktion til straffene for simpel vold efter straffelovens § 244.....	s.10
5.2. En sag om gadevold:.....	s. 11
• Tabel: 5.1., 5.2., 5.3.....	s. 11ff.
• 5.2.1. Analyse af sagen om gadevold.....	s. 12
o 5.2.2. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?.....	s. 12
o 5.2.3. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?.....	s. 13
o 5.2.4. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?.....	s. 14
o 5.2.5. Sammenligning ml. elever fra Politiskolen og journaliststuderende.....	s. 15
o 5.2.6. Sammenligning af resultater med 2006-undersøgelsen.....	s. 15
o 5.2.7. Sammenligning af unge i alderen ml. 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.....	s. 15
5.3. En sag om trafikvold:.....	s. 17
• Tabel: 5.3., 5.4., 5.6.....	s. 17
• 5.3.1. Analyse af en sag om vold i trafikken:.....	s. 18
o 5.3.2. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?.....	s. 18
o 5.3.3. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?.....	s. 18
o 5.3.4. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?.....	s. 18
o 5.3.5. Sammenligning af resultater med 2006-undersøgelsen.....	s. 19
o 5.3.6. Sammenligning af unge i alderen ml. 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.....	s. 19
5.4. En sag om vold i parforhold:.....	s. 20
• Tabel: 5.7., 5.8., 5.9.....	s. 20
• 5.4.1. Analyse af en sag om vold i parforhold:.....	s. 21
o 5.4.2. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?.....	s. 21
o 5.4.3. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?.....	s. 21

o	5.4.4. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?.....	s. 22
o	5.4.5. Sammenligning af resultater med 2006-undersøgelsen.....	s. 22
o	5.4.6. Sammenligning af unge i alderen ml. 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.....	s. 23
5.5.	En sag om vold begået mod myndighedsperson:.....	s. 24
•	Tabel: 5.10., 5.11., 5.12.....	s. 24
•	5.5.1. Analyse af en sag om vold mod myndighedsperson:.....	s. 25
o	5.5.2. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?.....	s. 25
o	5.5.3. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?.....	s. 25
o	5.5.4. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?.....	s. 26
o	5.5.5. Sammenligning af resultater med 2006-undersøgelsen.....	s. 26
o	5.5.6. Sammenligning af unge i alderen ml. 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.....	s. 26
5.6.	Sammenfatning af sagerne om vold jf. den informerede retsfølelse.....	s. 27
6.	Introduktion til straffene for uagtsomt manddrab og farefremkaldelse/hensynsløs kørsel:.....	s. 29
6.1.	En sag om uagtsomt manddrab (færdsel).....	s. 31
•	Tabel: 6.1., 6.2., 6.3.	s. 31
•	6.2. Analyse af sag om uagtsomt manddrab.....	s. 32
o	6.2.1. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?.....	s. 32
o	6.2.2. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?.....	s. 32
o	6.2.3. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?.....	s. 32
o	6.2.4. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen.....	s. 33
o	6.2.5. Sammenligning af unge i alderen ml, 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.....	s. 33
6.3.	En sag om hensynsløs kørsel (færdsel).....	s. 34
•	Tabel: 6.4., 6.5., 6.6.	s. 34
•	6.4. Analyse af sag om hensynsløs kørsel.....	s. 35
o	6.4.1. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?.....	s. 35
o	6.4.2. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?.....	s. 35
o	6.4.3. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?.....	s. 35
o	6.4.4. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen.....	s. 35
o	6.4.5. Sammenligning af unge i alderen ml, 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.....	s. 36
6.5.	Sammenfatning af sagerne uagtsomt manddrab og farefremkaldelse/hensynsløs kørsel.....	s. 36
7.	Introduktion til straffene for salg af euforiserende stoffer:.....	s. 37
7.1.	En sag om salg af euforiserende stoffer.....	s. 38
•	Tabel: 7.1., 7.2., 7.3.....	s. 38
•	7.2. Analyse af sagen om salg af kokain:.....	s. 39
o	7.2.1. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?.....	s. 39
o	7.2.2. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?.....	s. 39
o	7.2.3. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?.....	s. 39
o	7.2.4. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen.....	s. 40
o	7.2.5. Sammenligning af unge i alderen ml, 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.....	s. 40
8.	Delkonklusion af undersøgelsens kvantitative del.....	s. 41

Undersøgelsens kvalitative del:

9. Undersøgelse af den konkrete retsfølelse.....	s. 42
9.1. Fordele og straf ifølge Eva Smith.....	s. 42
9.2. En fiktiv retssag om gadevold fremvist på video.....	s. 44
• Tabel: 9.1., 9.2., 9.3.....	s. 44
• 9.3. Analyse af resultaterne vedrørende den konkrete retsfølelse.....	s. 45
○ AD1: Politielever 1. årgang.....	s. 45
○ AD2. Politielever 3. årgang.....	s. 46
○ AD3. Journaliststuderende.....	s. 47
9.4. Sammenfatning af den konkrete retsfølelse.....	s. 47
10. Fastsættelse af straf.....	s. 49
10.1. Introduktion til straffeideologierne.....	s. 49
• 10.1.1. Retributive strafformål.....	s. 49
• 10.1.2. Generalpræventive strafformål.....	s. 50
• 10.1.3. Individualpræventive strafformål.....	s. 52
• 10.2. Sammenfatning af straffeideologier.....	s. 54
10. 3. Fokusgruppens dom i sagen om gadevold:.....	s. 56
• 10.3.1. Fordele og straf ifølge fokusgruppedeltagerne.....	s. 56
• 10.3.2. Straffastsættelse i en sag om gadevold.....	s. 56
11. Respondenternes syn på nedsættelse af den kriminelle lavalder.....	s. 57
• 11.1. Om de politiske overvejelser til sænkning af den kriminelle lavalder.....	s. 57
• 11.2. Ungdomskommissionens anbefalinger vedr. nedsættelse af den kriminelle lavalder.....	s. 57
• 11.3. Respondenternes holdning til nedsættelse af den kriminelle lavalder.....	s. 58
12. Afsluttende bemærkninger:.....	s. 60
• 12.1. Undersøgelsens grundlæggende hypotese.....	s. 60
• 12.2. Perspektiver.....	s. 60
Konklusion:	s. 62
Litteraturliste:	s. 64

1. Indledning:

I 2002 skærpede man straffen for vold og i færdselssager.¹ Strafskærpelserne var bl.a. motiveret i hensynet til befolkningens retsfølelse.² Grundet strafs-kærpelserne i 2002 gennemførte Advokatsamfundet i 2006 en undersøgelse af befolkningens retsbevidsthed.³

Indeværende undersøgelse er motiveret af 2006-undersøgelsen og strafs-kærpelser af 2002. Denne undersøgelse adskiller sig fra 2006-undersøgelsen derved, at undersøgelsen er afgrænset til at belyse, hvilke holdninger til straf politi- og pressefolk har. Tilsvarende søger undersøgelsen at afdække, om ens profession influerer på den adspurgtes straffesyn.

De sager, der danner grundlag for undersøgelsen, omhandler for en overvejende del personfarlig kriminalitet, herunder 4 straffesager omhandlende vold og 2 straffesager om uagtsomt manddrab og /eller hensynsløs kørsel. Sagerne er markant forskellige og indeholder en divergens vedrørende ansvarsbetingelserne og strafudmålingen. I sagerne om vold har gerningsmanden villet/haft forsæt til at realisere gerningsindholdet, men følgeskaderne er mindre alvorlige. I sagerne om uagtsomt manddrab og/eller hensynsløs kørsel har gerningsmanden *ikke villet* realisere gerningsindholdet, men følgeskaderne er langt alvorligere. Tilsvarende er der stor forskel i strafudmålingen, hvor vold typisk straffes med en ubetinget frihedsstraf i 40-60 dage og færdselssagerne straffes med fængsel i 4-6 eller 10-12 måneder. Tilsvarende skal deltagerne fastsætte en straf i forbindelse med salg af kokain, en sag som typisk straffes med fængsel i 60-80 dage.

Under hensyn til at straffene for bl.a. vold kan få virkning over for unge lovovertrædere, er det tilsvarende fundet relevant at undersøge, hvilke holdninger de adspurgte har til nedsættelse af den kriminelle lavalder fra 15 til 14 år.⁴

Det undersøgelsesmateriale, som har fundet anvendelse, er det samme materiale, som fandt anvendelse i 2006 undersøgelsen. Materialet er stillet rådighed af Kriminalistisk Institut, og består af 7 straffesager opsummeret på skrift samt en fiktiv retssag om gadevold på video.

Undersøgelingsgrundlaget omfatter elever fra Politiskolens 1. årgang (PG1) og 3. årgang (PG3) og journaliststuderende fra SDU i Odense. I alt har der deltaget 194 personer i undersøgelsen. Dateringerne for undersøgelseernes gennemførelse er den 6.10 2009 (journalister), den 13.10 2009 (politielever 1. årgang) og d. 15.10 2009 (politielever 3. årgang).

Endvidere skal der oplyses om, at de indsamlede data er indtastet og behandlet via statistikprogrammet PSPP.

¹ Lov nr. 380 af 6. juni 2002. Lovens ikrafttræden betød at der sker en skærpelse af straffene for vold med en tredjedel. Tilsvarende skete der en skærpelse af straffene for uagtsomt manddrab i forbindelse med spirituskørsel fra 6-8 måneders fængsel indtil fængsel i 10-12 måneder.

² Justitsminister Lene Espersen (K): "Hårdere straffe – en konsekvent kriminalpolitik." Indlæg i pressen 5. juni 2002 (her iflg. Justitsministeriets hjemmeside, www.jm.dk).

³ Flemming Balvig. "Danskernes syn på straf", Advokatsamfundet 2006.

⁴ www.justitsministeriet.dk. Udkast: fremsat den (...) af justitsminister (Brian Mikkelsen). Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (ungdomskriminalitet).

2. Problemformulering:

Med udgangspunkt i en kvantitativ- og kvalitativ analyse, skal der foretages en undersøgelse af politielever og journaliststuderendes informerede og konkrete retsfølelse. Formålet med undersøgelsen er, dels at belyse de adspurgte holdninger til straf, samt afdække om der er kongruens mellem de adspurgtes straffesyn/strafudmåling og deres profession.

3. Metode:

3.1. Baggrund for undersøgelsen.

Som en orientering til undersøgelsens kvantitative del, vil der være en kort introduktion af:

- Retfælsesbegrebet. Herunder vil der kort blive redegjort for forskellene mellem henholdsvis den generelle, informerede og konkrete retsfølelse.
- Straffene for vold efter straffelovens § 244, samt en kort beskrivelse af forskellene på bl.a. gadevold og vold i parforhold o.a.
- En kort beskrivelse af straffene og udviklingen af forholdene vedrørende uagtsom manddrab, farefremkaldelse/hensynsløs kørsel. Ydermere er der:
- En kort opsummering af straffene/strafniveauet for salg af euforiserende stoffer.

Fremstillingen herom præsenteres som indledning til de forskellige sagsområder omhandlende vold, færdselsagerne og salg af euforiserende stoffer.

3.2. Undersøgelsens kvantitative del:

3.2.1. Undersøgelse af den informerede retsfølelse:

Respondenterne skal som led i undersøgelsen af den informerede retsfølelse fastsætte en straf med udgangspunkt i 7 straffesager opsummeret på skrift. De spørgsmål der skal besvares er følgende:

- Hvad tror respondenterne, at straffen er ved en domstol?
- Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være? Eller,
- Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?⁵

Respondenternes straffastsættelse vil blive analyseres og kommenteret. Analysens fokus er en sag om gadevold, som kommenteres med udgangspunkt i en ubetinget frihedsstraf. Hertil skal bemærkes, at forskelle på mindre end 10 % i resultaterne for analysen som hovedregel ikke vil blive kommenteret.

⁵ Den anvendte fremgangsmåde er den samme som dr. jur. Flemming Balvig benyttede i sin undersøgelse af danskernes syn på straf. Dr. jur. F. Balvigs rapport bestod dog af 3 undersøgelser. Den første del af undersøgelsen bestod i en generel rundspørge, hvor man spurgte 1000 personer om, hvorvidt de mente, at man burde idømme strengere straffe. Anden del af undersøgelsen bestod i en kvantitativ undersøgelse hvor ca. 1500 personer skulle udfylde et spørgeskema, hvori der var beskrevet 7 straffesager. Den tredje del af undersøgelsen bestod i en kvalitativ undersøgelse, hvor 112 personer skulle udfylde et spørgeskema efter de var blevet præsenteret for en videofremvisning af en af de 7 straffesager.

3.3. Undersøgelsens kvalitative del:

3.3.1. Undersøgelse af den konkrete retsfølelse:

Undersøgelsen af den konkrete retsfølelsen foretages med udgangspunkt i en fiktiv retssag om gadevold optaget på video. Hovedsigtet med undersøgelsen af den konkrete retsfølelse er at se, om det påvirker de adspurgtes sanktionsvalg, hvis man får samme indgående kendskab til en straffesag, som f.eks. lægdommere har. Kort sagt: påvirker det den adspurgtes straffesyn, at man får mulighed for at opleve såvel tiltalte og offeret som mennesker, samt får en større indsigt i hændelsesforløbet og/eller tiltaltes personlige og sociale forhold?

Hertil skal bemærkes, at den fiktive retssag er iscenesat som en rigtig straffesag med 1 dommer og 2 lægdommere. Ved overværelse af videofilmen ser respondenterne såvel tiltalte som offerets forklaring for retten, samt en vidneforklaring. Respondenterne ser ikke selve proceduren. Efter overværelse af den fiktive retssag om gadevold, så skal deltagerne på ny fastsætte en straf. Inden straffastsættelsen informeres respondenterne om følgende:

- Fordele og ulemper ved de enkelte strafformer ifølge dr. jur. Eva Smith.

Respondenternes straffastsættelse vil blive analyseret og kommenteret, samt vurderet i forhold til sagen om gadevold jf. undersøgelsens kvantitative del.

3.4. Fastsættelse af straf:

Efter afviklingen af undersøgelsens kvalitative er der blevet udvalgt en fokusgruppe bestående af 10 elever fra Politiskolens 1. og 3. årgang og en interviewgruppe på ca. 75 personer fra journalistuddannelsen.⁶

Hovedsigtet med denne udvælgelse har været, at fokusgruppemedtagerne dels skulle fastsætte en straf og diskutere fordele og ulemper ved de enkelte strafformer. Afsnittet herom er inddelt som følger:

- Fokusgruppernes begrundelse for at straffe vurderes i forhold til følgende straffeideologier:
 - ❖ Individualpræventive &
 - ❖ Generalpræventive strafformål, samt:
 - ❖ Repressive strafbegrundelser.
- Fokusgruppernes dom i sagen om gadevold, herunder:
 - ❖ Fællesstræk af fordele og ulemper ved en enkelte strafformer ifølge fokusgrupperne.
 - ❖ Straffastsættelse i sagen om gadevold.

Hertil skal bemærkes, at de fremførte argumenter er fremkommet på baggrund af en lydoptagelse.

⁶ Centerleder for Journalistik på SDU i Odense, Per Knudsen, stillede som betingelse for at medvirke i undersøgelsen, at alle hans studerende fik mulighed for at medvirke i den afsluttende forundiskussion af straffastsættelsen, hvilket jeg som mødeleder indvilgede i. Hertil skal bemærkes, at den tekniske afd. på Journalistuddannelsen selv var ansvarlig for lyd optagelserne.

3.5. Nedsættelse af den kriminelle lavalder:

I og med at en ubetinget frihedsstraf er et alvorligt indgreb i den personlige frihed, så skal deltagernes holdning til nedsættelse af den kriminelle lavalder tilsvarende afdækkes. De adspurgtes holdning hertil er tilsvarende fremkommet på baggrund af en lydoptagelse. Som introduktion til afsnittet vil der være en kort opsummering af:

- De politiske motiver til nedsættelse af den kriminelle lavalder, samt
- En henvisning til ungdomskommissionens anbefalinger vedrørende en sænkning af den kriminelle lavalder.

3.6. Afsluttende bemærkninger.

Som afslutning på undersøgelsen skal der kort redegøres for:

- *Undersøgelsens grundlæggende hypotese*, herunder om det er blevet påvist, at viden har indflydelse på deltagernes holdning til straf, uanset beskæftigelse. Ydermere skal der foretages en:
- *Perspektivering af undersøgelsen*, herunder om afgrænsningen af undersøgelsen, undersøgelsesgrundlaget og om potentielle problemer ved undersøgelsesmetoden.

3.7. Konklusion.

Undersøgelsen afsluttes med en konklusion, hvor der samles op på undersøgelsens indhold og generelle betragtninger.

4. introduktion til retsfølelsesbegrebet:

4.1. Retfølelse som begreb:

Det er vanskeligt at give en entydig definition af begrebet retsfølelse. Den svenske professor Stig Strömholm har kaldt retsfølelsen for et skalkeskjul för ängsliga utredningsmän, som man tyr til, når man ikke har reelle argumenter.⁷

Slår man ordet retsfølelse op i Encyklopædien, så får man at vide, at retsfølelsen er et udtryk for befolkningens almindelige retsbevidsthed. Rettsbevidstheden anvendes her som et udtryk for befolkningens holdninger til, hvad der retligt set er rigtigt og retfærdigt. Ifølge den svenske forfatter Hans-Gunnar Axberger kan ulige grupper i befolkningen dog have meget forskellige opfattelser af, hvad man finder retlig rigtig, herunder hvordan retten bør udformes og anvendes.⁸ Ifølge Axberger vil befolkningens retsopfattelse bl.a. være under indflydelse af opinions skabende holdninger i pressen, samt den adspurgtes alder, uddannelse, sociale status og den pågældendes holdning til retslige spørgsmål i øvrigt m.v.

Således kan der være mange faktorer, som har indflydelse på borgerens retsfølelse. Søger man at give en beskrivelse af begrebet, så er retsfølelsesbegrebet et udtryk for befolkningens holdninger til straf, straffesystemets indretning, samt af landets retspolitik i øvrigt. Hertil skal bemærkes, at Balvig sonderer mellem befolkningens retsfølelse og/eller befolkningens retsbevidsthed. Ifølge Balvig omfatter retsbevidstheden tilsvarende en viden om det retslige forhold, der er til bedømmelse. Modsat vil retsfølelsen alene være et udtryk for befolkningens holdninger/følelser.⁹

Sammenfattende kan man anføre, at det er vanskeligt præcist at angive en definition af retsfølelsesbegrebet. Dog kan man konkludere, at der er tale om en følelse. En følelse kan ikke påvises konkret, idet den beror på et skøn eller en fornemmelse af, hvad der er retligt retfærdigt og rimeligt.

Under hensyn til at give det mest retvisende billede af befolkningens syn på straf, så begik man et metodisk raffinement i 2006-undersøgelsen ved at inddele retsfølelsesbegrebet i tre stadier, da man ville undersøge befolkningens syn på straf.¹⁰

ADI: Den generelle retsfølelse:

I en undersøgelse af den generelle retsfølelse, så undersøger man befolkningens overordnede holdninger til straf på et generelt niveau. De spørgsmål, der finder anvendelse, vil ofte være ensidigt formulerede, som f.eks: synes du, at den kriminalitet som er i samfundet straffes for mildt, passende eller synes du, vi skal have hårdere straffe?¹¹ Jørn Goul Andersen påpeger dog selv, at ulempen ved at anvende den spørgeteknik er, at man ikke kun får et svar på borgerens straffesyn i en konkret sag, men at svaret også

⁷ Torben Melchior, Juristen nr. 1/2009. Retfølelse – ret eller følelse jf. svensk juristtidning 2001, s. 105 og 108.

⁸ Hans-Gunnar Axberger, "Det allmänna rättsmedvetandet." BRÅ-rapport 1996:1 (Brottsförebyggande rådet) s. 15.

⁹ Flemming Balvig, "Danskernes syn på straf," s. 312 (note 138), Advokatsamfundet 2006.

¹⁰ Flemming Balvig, "Danskernes syn på straf." Advokatsamfundet 2006. Balvig inddeler retsfølelsesbegrebet i den generelle, den informerede og den konkrete retsfølelse. Hovedsigtet ved at inddele retsfølelsesbegrebet i de tre stadier er, at man kan få et mere retvisende billede af befolkningens retsopfattelse, end man kan, hvis man alene undersøger befolkningens generelle retsfølelse. Hertil skal bemærkes, at Balvig i 2006-undersøgelsen alene undersøger befolkningens informerede og konkrete retsfølelse.

¹¹ Jørn Goul Andersen, "Borgerne og lovene," Rockwool Fondens Forskningsenhed, Århus Universitetsforlag 1998, s. 368.

vil være påvirket af den enkeltes generelle afstandstagen fra kriminalitet og kriminelle handlinger i øvrigt.

AD2: Den informerede retsfølelse:

Den informerede retsfølelse er de holdninger og følelser, man har til straf, når sagens grundlæggende karakter er kendt. Kendskabet til sagen kan være fremkommet på baggrund af en opsummeret sag på skrift af det strafferetlige forhold, som er til bedømmelse. Grundet den skriftlige fremstilling vil den adspurgte have en indsigt i hovedkendetegnene ved hændelsesforløbet, de involverede personer og øvrige omstændigheder. På den baggrund fastsætter man den straf, som man finder passende.

AD3: Den konkrete retsfølelse:

Som led i undersøgelse af den konkrete retsfølelse vil der ske en tilvækst af respondentens informationsniveau. Væksten i respondentens vidensniveau vil ske ved, at den pågældende overværer en retssag på video. Retssagen vil indeholde en gennemgang af sagens faktiske omstændigheder, afhøring af tiltalte, offeret og vidner. Forhold der evt. kan have indflydelse på respondentens strafønsker kan være tiltaltes forklaring, mimik, kropssprog m.v. Endvidere oplyses den adspurgte om tiltaltes sociale og arbejdsmæssige status. Kort sagt: som led i undersøgelsen af den konkrete retsfølelse får den adspurgte lejlighed til, at danne sig sit eget personlige indtryk af tiltalte og af gerningsindholdet.

Undersøgelsens kvantitative del

5. Undersøgelse af den informerede retsfølelse.

5.1. Introduktion til straffene for simpel vold efter straffelovens § 244:

Ifølge en rigsadvokatmeddelelse fra 2007 skal der ved gadevold forstås et overfald i det offentlige rum, hvor gerningsmand og offer ikke kender hinanden, og hvor offeret ikke har foranlediget til den udøvede vold ved provokationer i ord eller handling. Modsat udøves familievold over for en, man kender. Det kan være en hustru, samlever eller kæreste. Tilsvarende opereres der med en voldstype, som man kalder for tilfældig konfliktvold. Tilfældig konfliktvold omfatter en serie voldsepisoder med en uskarp grænse, herunder tilfælde, hvor der er opstået en diskussion mellem gerningsmanden og en, som denne forbigående er kommet i kontakt med. Som eksempel herpå kan anføres vold udøvet mod en taxa- eller buschauffør, en kontrollør eller lignende. Ifølge bilag 3 til lovforslaget omfatter denne gruppe tilsvarende vold opstået i forbindelse med trafikale forhold. Det er uvist i redegørelsen, om denne gruppeafgrænsning tilsvarende omfatter myndighedspersoner, som f.eks. politifolk, socialrådgivere, plejepersonale m.v.¹²

Vedrørende straffastsættelsen i voldsager skal det kort bemærkes, at strafudmåling beror på nogle subjektive forhold. Dels kan den udøvede vold være af meget forskellig karakter og kan variere fra skub, slag, spark, nikning af skaller m.v. En afgørende faktor for strafudmålingen er, om der er sket personskaade, herunder hvor alvorlig skaden er. På grund af at voldsudøvelsen kan variere i omfang og karakter, så må omfanget af volden vurderes med udgangspunkt i den konkrete sag.

I og med at der i 2002 skete en strafskærpelse for bl.a. vold, så har Justitsministeriet i flere gange anmodet Rigsadvokaten om at vurdere straffniveauet for vold.¹³

Strafudmålingen efter lovændringerne i 2002 er for gadevolds vedkommende fastsat til en normalstraf på ca. 60 dages ubetinget fængsel. Normalstraffen for vold i parforhold vil som udgangspunkt blive fastsat til 40 dages ubetinget frihedsstraf.¹⁴ Det følger af lovforslagets almindelige bemærkninger, at strafudmålingen dog altid vil bero på domstolenes konkrete vurdering i de enkelte tilfælde, herunder om der foreligger formildende eller skærpene omstændigheder i forbindelse med den udøvede vold, som kan få indflydelse på strafudmålingen i op- eller nedadgående retning.

Hensynene bag forskellene i strafudmålingen for henholdsvis gadevold og vold i parforhold er, at vold i familieforhold ofte er afstedkommet som følge af sårede følelser, jalousi eller længerevarende uoverensstemmelser mellem parterne. Modsat vil gadevold, vold i trafikale forhold eller vold mod myndighedsperson ofte være et umotiveret overfald begået i vrede eller irritation. Det er forhold som disse, der indgår i domstolenes skønsvurdering i den konkrete sag og influerer på selve strafudmålingen.

¹² www.Rigsadvokaten.dk. Rigsadvokaten informerer nr. 17/2007 (redegørelse af straffelovens §§ 244-246).

¹³ www.Rigasadvokaten.dk. Se herom: Rigsadvokaten informerer nr. 7/2004/ nr. 25/2005/nr. 23/2006. Den seneste redegørelse er fra juni 2007 jf. note 12.

¹⁴ www.Rigsadvokaten.dk. I den seneste redegørelse fra juni 2007 har Rigsadvokaten undersøgt 16 domme angående familievold. I 10 af dommene er der udmålt en ubetinget frihedsstraf ml. 20 dage og 4 måneder. Det generelle straffniveau er fastsat til fængsel i 40 dage. Se tilsvarende herom: Flemming Balvig, "Danskernes syn på straf," s. 185, Advokatsamfundet 2006.

5.2. En sag om gadevold:¹⁵

For en præsentation af de strafformer de adspurgte kunne vælge imellem henvises til rapporten: danskernes syn på straf.¹⁶

Statisk behandling af resultaterne for undersøgelsen:¹⁷

Hvad tror respondenterne, at straffen vil være ved en domstol?

Tabel 5.1.¹⁸

	Politi 1. år (PG1)	Politi 3. år (PG3)	Journalister
Ingen straf	0	2	5
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	10	7	29
Betinget dom	57	56	48
Samfunds tjeneste	5	14	6
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	22	20	8
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	3	0	2
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	3	0	1

Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Tabel 5.2

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	2	1
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	8	2	34
Betinget dom	38	33	37
Samfunds tjeneste	8	20	13
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	18	24	8
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	15	16	6
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	12	4	1

¹⁵ Se for en sagsfremstilling: Flemming Balvig, "Danskernes syn på straf" s. 64, Advokatsamfundet 2006.

¹⁶ Flemming Balvig, "Danskernes syn på straf" s. 69-70, Advokatsamfundet 2006.

¹⁷ De enkelte strafformer er gradueret i mild- og strengthed. Gradueringen af straf er fortløbende fra ingen straf til ubetinget fængsel i mere end 3 måneder.

¹⁸ Tallene er angivet ved en procentangivelse.

Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Tabel 5.3

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	3
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	5	0	27
Betinget dom	32	28	53
Samfundstjeneste	5	2	3
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	25	43	6
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	20	13	3
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	12	15	6

5.2.1 Analyse af sagen om gadevold:

Ifølge Rigsadvokaten vil en sag om gadevold udløse en ubetinget frihedsstraf på fængsel i 60 dage. Dvs. respondenterne skulle have sat et kryds ved en ubetinget fængselsstraf ml. 2-3 måneder.

5.2.2. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?

Det er forsvindende få, som ved, at normalstraffen for en sag om gadevold vil udløse en ubetinget frihedsstraf på ca. 60 dage ved domstolene. Procentangivelsen for at idømme en ubetinget frihedsstraf er 28 (PG1) og 20 (PG3), og kun 11 % af journalisterne forestiller sig, at Hans – som ikke er tidligere straffet – vil få en ubetinget fængselsstraf ved domstolene. Der er ingen af de adspurgte fra PG3 og kun 2 % blandt de journaliststuderende og 3 % fra PG1, som tror, at Hans vil få en ubetinget frihedsstraf på ml. 2-3 måneder ved domstolene.

I alt er det 19 % af alle de adspurgte, som er af den opfattelse, at domstolene ville idømme Hans en ubetinget fængselsstraf. Hertil skal bemærkes, at 29 % af journalisterne er af den opfattelse, at domstolene ville idømme Hans en straf med en genoprettende funktion i form af bøde, erstatning o.a. Det mest påfaldende er, at et flertal på 53 % tror, at en sag om gadevold, vil udløse en betinget dom ved domstolene. Ydermere tror 2 % fra PG3 og 5 % af journalisterne, at en sag om gadevold ikke straffes ved domstolene.

Samlet set kan man anføre, at ca. 80 % af de adspurgte undervurderer stregheden af de straffe, der udmåles ved domstolene. En forklaring herpå kunne være den påvirkning, som respondenterne udsættes for gennem medierne. En undersøgelse fra 1978 viste, at 7 ud af 10 af de adspurgte personer fik deres viden ud fra avislæsning i almindelighed og ikke ud fra en konkret avisartikel.¹⁹ Tager man udgangspunkt i Balvigs undersøgelse, kan man ikke afvise, at de adspurgte er under påvirkning af den fortløbende debat i medierne, herunder mediernes omtale af domstolspraksis. Til støtte for det synspunkt har Højesteretsdommer Torben Melchior udtalt, at befolkningen ofte savner viden om, hvad der sker i en retssag. Som begrundelse herfor anfører Melchior, at der er en kommunikationsbrist fra domstolene til pressen. Den manglende kommunikation medfører ifølge Melchior, at der opstår en art mytedannelse af, hvad der konkret foregår i retssalene, herunder at de straffe der udmåles ved domstolene er for lave.²⁰ Endvidere skal det bemærkes, at det ikke er ualmindeligt, at man i

¹⁹ Flemming Balvig: "Angst for kriminalitet". København, Gyldendal 1978.

²⁰ Torben Melchior: Juristen nr. 1 2009/Retsfølelse – ret eller følelse.

massemediernes gør brug af diverse virkemidler for at fremtvinge en bestemt holdning eller stemningsbillede hos forbrugeren gennem sine redaktionelle valg. I så henseende har den svenske forfatter Hans Gunnar Axberger udtalt: at de informationer som læseren/seeren bliver givet af pressen ikke altid er lige objektive og saglige.²¹ Tilsvarende har professor Ole Hasselbalch udtalt, at pressen ved billedsætning, lyd, verbale koblinger o.l. kan appellere til læserens følelser, der befæster det ønskede som en realitet hos læseren, hvorved der tegnes et vildledende billede af faktum, som nødvendigvis ikke er forkert eller usandt.²² Hertil skal bemærkes at man som udgangspunkt har pressefrihed i beskrivelsen af eller omtalen af en sag i medierne. Dog kan mediernes formidlingsteknikker medvirke til, at forbrugeren objektivt betragtet får en fejlagtig opfattelse af retspraksis. Sammenfattende kan man sige, at mediernes fremstilling i pressen kan medvirke til, at man som læser, vil undervurdere stregheden af de straffe, der udmåles ved domstolene.

5.2.3. *Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?*

Hvis man ser på, hvilken straf de adspurgte selv ville idømme, så ville 45 % fra PG1 og 44 % fra PG3 og 15 % af journalisterne idømme en ubetinget frihedsstraf.

Af alle de adspurgte ville 32 % idømme Hans en ubetinget frihedsstraf. Henser man til, om der er en af de foreslåede sanktionsmuligheder, som kan samle et flertal af respondenterne bag sig, så viser spredningen sig at være meget stor. Ca. 36 % af de adspurgte mener, at Hans skal idømmes en betinget straf. Ca. 13 % ville idømme Hans samfundstjeneste. Ca. 34 % blandt de journaliststuderende mener, at Hans skulle idømmes en straf med en genoprettende funktion i form af bøde, konfliktråd, behandling o.a. Som man kan se, så er der ingen af de foreslåede strafformer, der kan samle et flertal bag. Kun ganske få – 1 % - mener ikke, at der skulle straffes i sådan en sag overhovedet.

Henser man til hvor entydig befolkningens retsfølelse ofte opfattes og fremstilles, især når man taler om gadevold, så er de store forskelle i strafudmålingen bemærkelsesværdig. Og resultatet i indeværende undersøgelse bliver ikke mindre opsigtsvækkende, hvis man sammenligner med Jørn Goul Andersens undersøgelse fra 1997, hvor 94 % af den danske befolkning over 18 år syntes, at straffene for vold skulle være strengere. Af de grunde er det nærliggende at mene, at Straffelovsrådet har ret i deres antagelse af, at der er en diskrepans mellem befolkningens generelle og konkrete strafønsker.²³

Ifølge Straffelovsrådet så sker holdningsændringen bl.a. som følge af, at man med udgangspunkt i en konkret sag får en større forståelse for og indsigt i det strafferetlige forhold, der er til bedømmelse, noget som den overordnede og unuancerede beskrivelse – f.eks. i pressen – ikke er i stand til at formidle.

Tager man Straffelovsrådets undersøgelse og konklusion ad notam, så er det måske ikke så påfaldende endda, at 67 % af de adspurgte ville idømme en anden sanktion end en ubetinget frihedsstraf (fængsel og/eller elektronisk fodlænke). Påser man tilsvarende, at Hans ville blive idømt en ubetinget frihedsstraf på ca. 60 dage ved domstolene, så kan det lægges til grund, at de adspurgte er betydelig mildere i deres bedømmelse i sagen om gadevold end domstolene. Det er indikationer på, at de adspurgte ikke vil have hårdere straffe, når de skal tage strafferetlig stilling til en sag, som er opsummeret sag på skrift.

²¹ Hans Gunnar Axberger: "Det allmänna rättsmedvetandet." BRÅ-rapport 1996:1 (Brottsförebyggande rådet), s. 15.

²² Materialesamling i Medieret, Københavns Universitet, januar 2006 s. 64 jf. U 94B.389, Ole Hasselbalch: Medieansvar – som demokratiets forudsætning.

²³ Betænkning 1424 (Straffelovsrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer, kapitel 3).

Af denne kendsgerning kan man bl.a. udlede følgende tese: at et flertal af de adspurgte på 67 % vil se en nytte med straffen, f.eks. i form af en betinget dom, konfliktråd, erstatning til offeret, eller samfundstjeneste. Den relativt høje procentangivelse viser samtidig, at man foretrækker en straf med en genoprettende funktion contra en ubetinget frihedsstraf. Dvs. de adspurgtes holdning er grundlæggende den, at straffen skal være til gavn for alle parter, herunder gerningsmanden, offeret og samfundet i øvrigt. Følgende kommentar kan ses som et udtryk for respondenternes overordnede holdninger til straf. *Jeg synes altid, at man skal se på, hvad man vil have ud af straffen, dvs. hvad man får ud på den anden side af murene. Og det man får ud af, at idømme en person en ubetinget fængselsstraf, det kan jeg ikke se noget formål med. Jeg er helt klart tilhænger af, at man kombinerer straffen, f.eks. en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, samt noget behandling af gerningsmanden. For det må være i samfundets interesse at hjælpe gerningsmanden, og der er ikke megen hjælp ved, at give folk en ubetinget dom.* (PG3)

Udtalelsen er et udtryk for en empati eller en mellemmenneskelig holdning eller omsorg, hvor man søger at afhjælpe de skader, der er sket, herunder hjælpe gerningsmanden til en kriminalitetsfri tilværelse. Lidt forenklet sagt kan man anføre, at når udgangspunktet er en konkret sag, så søger de adspurgte det gode, dvs. strafanvendelsen skal have enten et nyttemæssigt eller resocialiserende formål.

5.2.4. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Undersøger man, hvad de adspurgte tror, at befolkningen synes, at straffen skal være i en sag om gadevold, så tror 44 % af de adspurgte, at befolkningen ville idømme en ubetinget fængselsstraf. Dvs. de adspurgte har en opfattelse af, at befolkningen er strengere i deres holdninger til straf, end de selv er. Hertil skal bemærkes, at 22 % af de adspurgte tror, at befolkningen ville idømme en ubetinget frihedsstraf under 2 måneder. Modsat tror ca. 10 % af de adspurgte, at befolkningen ville idømme en ubetinget frihedsstraf ml. 2-3 måneder el. over 3 måneder.

Endvidere skal det kommenteres, at 39 % af de adspurgte tror, at befolkningen ville idømme en betinget dom. Tilsvarende tror 13 % af de adspurgte, at befolkningen vil idømme en restorativ straf i form af bøde, konfliktråd o.a. En væsentlig årsag hertil er, at journalisterne har en opfattelse af, at befolkningen ikke har et strengere straffesyn end de selv. Ret beset kan man sige, at journalisterne oplever sig selv som værende strengere i deres straffesyn, end de tror befolkningen er. Således tror 52 % af journalisterne, at befolkningen ville idømme en betinget dom. Modsat mener kun 3 % af journalisterne, at befolkningen ville idømme samfundstjeneste. Den tilsvarende procentangivelse for journalisterne er 37 og 13. Ydermere er journalisterne af den opfattelse, at 27 % af befolkningen ville idømme en reparativ straf i form af bøde o.a. Ser man f.eks. på den tilsvarende procentangivelse for politieleverne, så er det kun 5 % fra PG1, som tror, at befolkningen vil idømme en restorativ straf. Tilsvarende er der en synlig forskel i dom til samfundstjeneste, hvor kun 5 % fra PG1 og 2 % fra PG3 tror, at befolkningen ville idømme en sådan sanktion. Modsat ville 20 % fra PG3 selv idømme samfundstjeneste. Endvidere skal bemærkes, at 64 % af politieleverne tror, at befolkningen i øvrigt ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Den tilsvarende procentangivelse var 44 hos politieleverne selv.

Det er en smule påfaldende, at et flertal blandt politieleverne tror, at befolkningen i almindelighed ville idømme en ubetinget frihedsstraf i en sag om gadevold, når et mindretal blandt dem selv ikke ville. Man kunne forestille sig, at det skyldes, at politieleverne fra PG3 har været i praktik og derigennem oplevet befolkningens vrede og frustrationer, når de har skullet optage rapport i forbindelse med en voldssag, og af de grunde tror, at befolkningen generelt vil have hårdere straffe. Konstaterende kan man anføre, at politieleverne har en opfattelse af, at de er mildere i deres straffesyn end befolkningen er, og

journalisterne oplever sig selv som værende strengere i deres straffesyn end befolkningen i øvrigt, bl.a. fordi flere blandt journalisterne ville idømme samfundstjeneste og ikke en betinget dom.

Ser man bort fra den specifikke opdeling af politielever og journaliststuderende, men betragter dem som en samlet gruppe, så kan man anføre, at respondenterne i indeværende undersøgelse, indtager en midterposition i forhold til, hvilken straf, de tror, der idømmes ved domstolene, og den straf, de tror, befolkningen i almindelighed ville idømme. Kort sagt: så opfatter man sig selv som værende strengere end de juridiske dommere og mildere end befolkningen i øvrigt. En tilsvarende tendens gjorde sig gældende i Balvigs undersøgelse om danskernes syn på straf. Hertil skal bemærkes, at tallene i undersøgelsen tilsvarende indeholder et interessant paradoks. Generelt synes de adspurgte, at straffene ved domstolene er for milde, samtidig med at man i den konkrete sag dømmer mildere, end straffen ville blive ved en domstol. Sådanne modsatrettede holdninger er ikke nødvendigvis et udtryk for inkonsistens. Jørn Goul Andersen har i den forbindelse erklæret, at man godt kan være tough on crime i sin principielle holdninger til straf og være tilsvarende blødsøden i sine holdninger, når udgangspunktet er en konkret sag.²⁴

5.2.5. Sammenligning ml. elever fra Politiskolen og journaliststuderende:

Foretager man en specifik undersøgelse af henholdsvis politielever og journaliststuderendes straffesyn, så viser resultaterne for undersøgelsen, at 44 % af politieleverne og 15 % af de journaliststuderende ville idømme Hans en ubetinget frihedsstraf. Tallene viser dels, at politieleverne er strammere vedrørende strafferetlige forhold end journalisterne er, men tallene viser også, at politieleverne har en bedre fornemmelse for strafudmåling i praksis. Af betydelige forskelle skal nævnes, at 34 % af journalisterne ville idømme en sanktion med en genoprettende funktion i form af bøde, erstatning, konfliktråd o.a. Den tilsvarende procentangivelse for politieleverne var 5. Sammenfattende kan man anføre, at eleverne fra Politiskolen er hårdere i deres bedømmelse af sagen om gadevold end journalisterne er.

5.2.6. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen:

Sammenholder man resultaterne i indeværende undersøgelse med resultaterne i rapporten danskernes syn på straf, så er den mest signifikante forskel, at 31 % i Advokatrådets undersøgelse ville idømme en restorativ straf. I indeværende undersøgelse var den tilsvarende procentangivelse 17. Der er ikke andre signifikante forskelle. Dog er der en synlig tendens til, at eleverne fra Politiskolen er strengere i deres straffesyn end danskerne er generelt.

5.2.7. Sammenligning af unge i alderen 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse:

Da gennemsnitsalderen for de adspurgte i indeværende undersøgelse er ml. 20-30 år, så er det tilsvarende relevant, at sammenligne resultaterne i denne undersøgelse med 2006-undersøgelsen vedrørende unges generelle straffesyn. En sammenligning er interessant, dels fordi man i Balvigs undersøgelse kunne læse, at 3 ud af 4 af de yngste i alderen 18-29 år generelt går ind for strengere straffe.²⁵ Bl.a. påviser Balvig i sin undersøgelse, at unge i de senere år generelt har fået en strengere holdning til anvendelse af straf end f.eks. den ældre generation. Således konkluderer Balvig, at den ældre

²⁴ Jørn Goul Andersen: "Borgerne og lovene." Rockwoolfondens Forskningsenhed, Århus Universitetsforlag, s. 395.

²⁵ Flemming Balvig, "Danskernes syn på straf", s. 18, Advokatsamfundet 2006. Se bl.a. figur 1.5.

generation generelt er mindre restriktiv og mere tolerante i deres holdning til strafferetlige forhold, end unge er.

For at give et retvisende billede af sammenligningen med andre unge, må man indledningsvis sondre mellem politielever og journalisterne. I sagen om gadevold var der ingen signifikante forskelle i journalisternes valg af straf og den øvrige del af den unge befolknings sanktionsvalg.

Forskellene er dog mere synlige i relation til eleverne fra Politiskolen. Således ville 19 % af den unge befolkning generelt og 44 % af politieleverne idømme en ubetinget frihedsstraf. Dog skal det i den forbindelse anføres, at der opereres med andre strafflængder i 2006-undersøgelsen, bl.a. ubetingede frihedsstraffe på ml. 2-5 måneder og 6-11 måneder, hvorfor sammenligningsgrundlaget ikke er optimalt. Sammenligningsgrundlaget er mest retvisende vedrørende en ubetinget fængselsstraf under 2 måneder, hvor 21 % fra PG1/PG 3 og kun 7 % fra den unge befolkning ville idømme en straf af den længde. Hertil skal anføres, at 29 % af den unge befolkning i øvrigt ville idømme en restorativ straf i form af bøde, erstatning, behandling o.a. Den tilsvarende procentdel for politieleverne var 5.

Konkluderende kan man anføre, at journalisterne ligger sig på linje med den øvrige del af befolkningen – herunder deres jævnaldrene – i deres sanktionsvalg. Eleverne fra Politiskolen er strengere i deres straffesyn end andre unge og befolkningen i almindelighed i sagen om gadevold.

5.3. En sag om trafikvold²⁶:

Hvad tror respondenterne, at straffen vil være ved en domstol?

Tabel 5.4

	Politi 1. år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	8
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	9	5	32
Betinget dom	52	60	45
Samfunds tjeneste	7	5	4
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	24	25	6
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	3	4	5
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	5	0	2

Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Tabel 5.5

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	3
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	14	4	23
Betinget dom	19	24	40
Samfunds tjeneste	5	14	11
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	22	29	9
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	19	18	10
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	21	11	4

Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Tabel 5.6

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	0
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	9	0	22
Betinget dom	26	20	42
Samfunds tjeneste	0	0	4
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	16	29	16
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	21	24	13
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	28	27	4

²⁶ Se for en sagsfremstilling, Flemming Balvig: danskernes syn på straf, s. 152, Advokatsamfundet 2006.

5.3.1. Analyse af en sag om vold i trafikken:

Ifølge et dommerpanel ville normalstraffen i sådan en sag være en ubetinget frihedsstraf på 40 dage. Dvs. respondenterne skulle have sat sit kryds i en ubetinget frihedsstraf under 2 måneder.

5.3.2. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?

Af alle de adspurgte tror 23 %, at domstolene ville idømme Kim en ubetinget frihedsstraf. Der er dog stor variation i strafudmålingen ml. henholdsvis politielever og journaliststuderende. Således tror 32 % fra henholdsvis PG1 og PG3 og kun 12 % af journalisteleverne, at straffen ved en domstol vil udløse en ubetinget frihedsstraf. Sammenligner man resultaterne med Advokatsamfundets undersøgelse, så troede 21 % af befolkningen tilsvarende, at domstolene ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Kort sagt kan man anføre, at befolkningen placerer sig mellem politieleverne og journalisterne. Uanfægtet at politieleverne er strengere i deres straffesyn end såvel journalisterne og befolkningen, så skal det bemærkes, at ca. 70 % af eleverne fra Politiskolen ikke kender til normalstraffen for en sag om trafikvold ved domstolene. Endvidere skal det bemærkes, at et flertal på 52 % af de adspurgte tror, at domstolene ville idømme en betinget dom. Tilsvarende tror ca. 17 % af de adspurgte, at domstolene ville idømme en reparativ straf i form af konfliktmægling o.a. Det er især journalisterne, som er af den opfattelse, hvor 32 % tror, at domstolene vil idømme en restorativ straf. Vedrørende en betinget dom er det en smule påfaldende, at 60 % fra PG3 tror, at domstolene vil idømme den sanktion.

5.3.3. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Ser man på, hvilken straf de adspurgte selv ville idømme, så ville ca. 45 % af alle de adspurgte idømme en ubetinget frihedsstraf. Igen er der stor variation i strafudmålingen mellem politielever og journaliststuderende. Således ville 60 % fra PG1 og PG3 og 23 % af de journaliststuderende idømme en ubetinget frihedsstraf. Især er det påfaldende, at 74 % af journalisterne ville idømme enten en betinget dom eller en straf med en genoprettende funktion i form af bøde o.a. eller samfundstjeneste. Den tilsvarende procentangivelse for politieleverne var 40. Generelt kan man anføre, at politieleverne er markant strengere i deres straffesyn, end journalisterne er. Dog skal det fastslås, at 55 % af de adspurgte ikke ville idømme en ubetinget frihedsstraf. 3 % af journalisterne er tilsvarende af den holdning, at der slet ikke skulle straffes i sådan en sag.

5.3.4. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Undersøger man, hvilken straf de adspurgte tror, at befolkningen ville idømme i en sag om vold i trafikken, så er de adspurgte af den opfattelse, at 56 % af befolkningen ville idømme en ubetinget frihedsstraf af kortere eller længere varighed. De mest synlige forskelle mellem politielever og journaliststuderende er, at journalisterne tror – som i sagen om gadevold – at ca. ¼ af befolkningen vil idømme en restorativ straf.

Sammenfattende kan man anføre, at man ser den samme tendens som i gadevoldssagen, nemlig at de adspurgte placerer sig selv i en midterposition. Selv ville de idømme en hårdere straf, end de tror, at straffen er ved en domstol, mens de har en oplevelse af, at befolkningen har et strengere syn på straf, end de selv har.

Ser man på den tilsvarende procentafgivelse for sagen om gadevold, så ville 19 (domstole) 32 (egen mening) og 44 (befolkning) idømme en ubetinget frihedsstraf. Det vil sige, at de adspurgte er af den

opfattelse, at sagen om vold i trafikken generelt vil blive vurderet strengere ved domstolene end sagen om gadevold.

Det er en smule påfaldende, at man har en opfattelse af, at domstolene dømmer hårdere i en sag om trafikvold end i en sag om gadevold, især henset til at normalstraffen for vold i trafikken udmåles til en ubetinget frihedsstraf i ca. 40 dage.

Objektivt betragtet, er den udøvede vold i sagen om trafikvold ikke grovere end i sagen om gadevold. Offeret Hans bliver dels spyttet på, og får to knytnæveslag i ansigtet, der medfører hævelser i ansigtet, men der optages ingen skadestuerapport. En mulig forklaring kunne være, at vold og aggressioner i trafikken har været omtalt i medierne, og at respondenterne har større fokus på emnet. Resultatet kan også fortolkes modsætningsvis. Henser man til, at 54 % af alle de adspurgte ville idømme en straf med en genoprettende funktion i form af bøde, betinget dom eller samfundstjeneste, så kunne det være udtryk for, at der i de unges kultur og livsstil er en større forståelse for aggressioner, når man færdes i bil end til fods. Denne tese er ren spekulativ. Dog kan man fastslå, at mere end halvdelen af de adspurgte ikke ville idømme Kim en indespærringsdom. Det skal ses i lyset af, at vold og trusler i trafikken – eller vejvrede – som det betegnes, er et fænomen, der er stigende.

5.3.5. Sammenligning af resultater med 2006-undersøgelsen:

I rapporten danskernes syn på straf ville 20 % af danskerne idømme en ubetinget fængselsstraf. I indeværende undersøgelse er procentangivelsen 45. Dvs. dobbelt så mange i indeværende undersøgelse synes, at vold i trafikken skulle udløse en indespærringsdom i forhold til danskerne i almindelighed. Som bemærket ovenfor er det især eleverne fra Politiskolen, som medvirker til at tvinge straffeniveauet op. Vedrørende de andre sanktionsmuligheder, som bl.a. betinget dom o.a., er der ingen signifikante forskelle.

5.3.6. Sammenligning af unge i alderen 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse:

I 2006-undersøgelsen ville 38 % af unge i alderen fra 18-29 år idømme en genoprettende straf i form af bøde o.a. I indeværende undersøgelse er den tilsvarende procentangivelse 15. Vedrørende Advokatsamfundets undersøgelse så ville 17 % af de unge ml. 18-29 år idømme en ubetinget frihedsstraf. I indeværende undersøgelse er den tilsvarende procentangivelse 45.

Med hensyn til eleverne fra Politiskolen, så ville 60 % idømme en frihedsstraf. Konkluderende kan man anføre, at politieleverne vurderer sagen om vold i trafikken markant hårdere end andre unge i befolkningen og end befolkningen i almindelighed uanset alder.

5.4. En sag om vold i parforhold²⁷

Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?

Tabel 5.7.

	Politi 1. år	Politi 3. år.	Journalister
Ingen straf	0	0	1
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	2	0	5
Betinget dom	28	33	48
Samfundstjeneste	2	4	6
Ubetinget fængsel < 2. mdr.	17	27	15
Ubetinget fængsel ml. 2-3 mdr.	22	27	14
Ubetinget fængsel > 3. mdr.	30	9	10

Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Tabel 5.8.

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	0
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	5	2	9
Betinget dom	13	5	24
Samfunds tjeneste	2	7	4
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	10	14	5
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	12	24	19
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	58	47	39

Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Tabel 5.9.

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	0
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	5	0	6
Betinget dom	12	5	19
Samfunds tjeneste	2	0	1
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	9	18	10
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	12	13	11
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	60	64	51

²⁷ Se for en sagsfremstilling, Flemming Balvig: danskernes syn på straf s. 185, Advokatsamfundet 2006.

5.4.1. Analyse af en sag om vold i parforhold:

Et dommerpanel har vurderet, at straffen i sagen om vold i parforhold vil udløse en ubetinget frihedsstraf på ml. 40-50 dage. Således skulle de adspurgte have sat deres kryds ved en ubetinget frihedsstraf under 2 måneder.

5.4.2. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?

55 % af de adspurgte fra PG1, PG3 og blandt journalisterne er af den opfattelse, at sagen ved en domstol vil udløse en ubetinget frihedsstraf. Den procentvise angivelse i sagen om gadevold var 19. Således er respondenterne af den opfattelse, at domstolene i stigende grad vil idømme en ubetinget frihedsstraf for vold i parforhold end i en sag om gadevold. Modsætningsvis skal det bemærkes, at 45 % - næsten halvdelen – er af den opfattelse, at sådan en sag ved domstolene ikke ville blive takseret til en ubetinget frihedsstraf. Således undervurderer næsten halvdelen af de adspurgte strengheden af de straffe, der udmåles ved domstolene i sager om vold i parforhold. Ca. 38 % af de adspurgte tror, at domstolene vil idømme en betinget straf. Hertil skal bemærkes, at det især er journalisterne, som ville idømme en betinget dom.

Det kan synes bemærkelsesværdigt, at et flertal af de adspurgte er af den opfattelse, at vold i parforhold har en større bevågenhed hos domstolene end f.eks. gadevold har, især når man tager i betragtning, at gadevold igennem flere årtier har haft en større offentlig interesse end f.eks. vold i parforhold. Ifølge rapporten danskernes syn på straf kan der være flere grunde hertil. En af de anførte grunde er voldens private karakter. Som en anden grund anføres, at de offentlige interesser generelt har været styret og reguleret af mænd, og at disse ikke har haft fokus på emnet. Og selv om man i dag har offentligt fokus på problemet, så er karakteren af interessen en anden end f.eks. i sager om gadevold. I sager om gadevold har man haft et ønske om, at uskadeliggøre gerningsmanden (dvs. et individualpræventivt formål) eller at truslen om straf (dvs. et generalpræventivt formål) skulle skræmme gerningsmanden fra at anvende vold. Fokusområdet i gadevoldssager har således haft et personligt sigte rettet mod gerningsmanden. Modsætningsvis har sager om vold i parforhold haft et socialt sigte, hvor formålet i højere grad har været at hjælpe og bistå de kvinder, der udsættes for partnervold.²⁸

Sammenfattende kan man fastslå, at det er påfaldende, at man tror domstolene vurderer vold i parforhold strengere end gadevold, især når man henser til gadevoldsproblematikkens offentlige opmærksomhed.

5.4.3. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Henser man til, hvilken straf de adspurgte selv ville idømme for en sag om vold i parforhold, så ville 74 % idømme Mads en ubetinget frihedsstraf. Det betyder, at de adspurgte oplever sig selv som strengere end domstolspraksis. Dog er ¼ af de adspurgte af den opfattelse, at Mads skulle idømmes en anden sanktion som f.eks. en betinget dom, samfundstjeneste, behandling m.v.

Det påfaldende ved resultatet er, at næsten halvdelen (48 %) ville idømme Mads en ubetinget frihedsstraf over 3 måneder, altså en betydelig længere straf end normalstraffen i domstolspraksis. Spekulerer man i en årsag hertil, så kunne man forestille sig, at den kvindelige repræsentation i indeværende undersøgelse er med til at tvinge straffniveauet opad. I så henseende skal der henvises til

²⁸ Flemming Balvig: "Danskernes syn på straf", s. 184.

Advokatsamfundets undersøgelse, hvor man kunne konstatere, at de kvindelige deltagere i undersøgelsen var mildere i deres bedømmelse, end mændene var. Således ville 39 % af kvinderne og 53 % af mændene idømme en ubetinget frihedsstraf. Tager man udgangspunkt i Advokatsamfundets rapport, så er der intet videnskabeligt belæg for at påstå, at kvinderne i indeværende undersøgelse har haft en medvirkende årsag til den forholdsvis høje straffastsættelse.

Hertil skal dog bemærkes, at Advokatsamfundets undersøgelse viser, at 80 % af de yngre kvinder mener, at der straffes for mildt.²⁹ Lægger man den procentangivelse til grund, så kunne man godt forestille sig, at de yngre kvindelige deltagere i indeværende undersøgelse – hovedsageligt blandt de journaliststuderende – hvoraf deltagerantallet bestod i ca. ¾ yngre kvinder og 1/3 yngre mænd, er en medvirkende årsag til det relativt høje strafniveau. Ser man isoleret på, hvor mange af journalisterne som ville idømme en ubetinget frihedsstraf på 3 måneder eller derover så var det 39 %. Ser man tilsvarende på, hvor mange af eleverne fra PG1 – hvor repræsentationen af yngre mænd var markant – så ville 58 % idømme en ubetinget frihedsstraf på 3 måneder eller derover. Således er tesen om, at de yngre kvindelige deltagere skulle medvirke til at tvinge strafniveauet opad ikke påviselig i indeværende undersøgelse.

Det er vanskeligt, at påvise en bestemt grund til det relativt høje strafniveau for vold i parforhold. Den mest sandsynlige forklaring er, at man dømmes, som man gør, grundet ens alder, herunder at den unge del af befolkningen generelt er mere restriktive i deres straffesyn, end den ældre del af befolkningen er generelt. En anden potentiel forklaring kunne være, at man opfatter den udøvede vold i sagen om parforhold som værende grovere end i sagen om gadevold, herunder at den udøvede vold omfatter slag og spark, samt at Anne får et brud på to fingre.

5.4.4. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Blandt de adspurgte tror man, at 82 % af befolkningen i almindelighed ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Dvs. man placerer igen sig selv i en midterposition i forhold til domstolene og befolkningen. Det er dog især afstanden til domstolene, man oplever som meget stor, idet kun 55 % af de adspurgte er af den opfattelse, at domstolene vil idømme en indespærringsdom. Dog er afstanden mellem folk i almindelighed og de adspurgte selv mindre i sagen om vold i parforhold. Dvs. man oplever sig selv værende tættere på befolkningen i sit straffesyn for vold i parforhold end i de andre omtalte voldssager.

5.4.5. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen:

Det skal bemærkes, at tallene ikke er umiddelbart sammenlignelige, idet man i Advokatsamfundets rapport opererer med andre straflængder end i indeværende undersøgelse. Dog er der en synlig tendens til, at man såvel i indeværende undersøgelse som i 2006-undersøgelsen, vil udmåle en straf over 3 måneders ubetinget fængsel. I indeværende undersøgelse er procentangivelse 47. I Advokatsamfundets undersøgelse ville 13 % udmåle en ubetinget frihedsstraf ml. 2-5 måneder og 31 % ville udmåle en fængselsstraf på ml. 6-11 måneder. I så henseende er vanskeligt at redegøre for straflængden i indeværende undersøgelse, idet fængsel over 3 måneder kan variere op til fængsel på livstid. Divergensen skal ikke kommenteres videre. Sammenfattende kan man dog fastslå, at man i såvel 2006-undersøgelsen som i indeværende undersøgelse opererer med en høj strafværdighed for vold i parforhold. Af andre betydelige forskelle skal nævnes, at 28 % i 2006-undersøgelsen og 14 % i indeværende undersøgelse ville idømme en betinget dom. I Advokatsamfundets undersøgelse så 20 % gerne en anvendelse af reparative sanktioner i form af bøde, behandling, konfliktråd eller

²⁹ Flemming Balvig, "Danskernes syn på straf", s. 18, Advokatsamfundet 2006.

samfundstjeneste. I indeværende undersøgelse er procentangivelsen 10. Forskellen kan eventuelt forklares ved, at et fåtal blandt eleverne fra Politiskolen foretrækker en af de omtalte strafformer.

5.4.6. Sammenligning af unge i alderen 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse:

Procentangivelsen vedrørende en ubetinget frihedsstraf over 3 måneder el. ml. 6-11 måneder er tilsvarende identiske, nemlig 47 (indeværende undersøgelse) og 50 (2006-undersøgelsen). Det skal kort bemærkes, at den unge del af befolkningen og journalisterne for en overvejende del har samme straffesyn. Modsat har politileverne et strengere straffesyn. Forskellen er mest synlig vedrørende en betinget dom, hvor 24 % (unge) og 9 % (politielever) foretrækker den strafform. Der er ingen signifikante forskel i valget af andre sanktionsmuligheder.

5.5. En sag om vold begået mod myndighedsperson.³⁰

Hvad tror respondenterne, at straffen vil være ved en domstol?

Tabel 5.10

	Politi 1. år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	1
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	0	9	13
Betinget dom	42	22	38
Samfunds tjeneste	8	9	21
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	23	40	19
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	12	14	5
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	15	5	3

Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Tabel 5.11

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	0
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	2	0	18
Betinget dom	33	9	30
Samfunds tjeneste	8	16	25
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	17	25	17
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	22	27	6
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	18	22	4

Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Tabel 5.12

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	1
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	3	2	17
Betinget dom	44	18	38
Samfunds tjeneste	3	7	12
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	12	16	20
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	17	25	9
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	19	31	3

³⁰ Se for en sagsbeskrivelse, Flemming Balvig: danskernes syn på straf, s. 165, Advokatsamfundet 2006.

5.5.1. Analyse af en sag om vold mod en myndighedsperson:

Ifølge et dommerpanel vil straffen for vold mod myndighedsperson takseres til en ubetinget frihedsstraf på ca. 50 dage.

Indledningsvis skal der oplyses om, at vold mod tjenestemand i funktion ifølge en stor voldsofferundersøgelse fra 2006 er et stigende problem.³¹ At volden sker som led i tilknytning til offerets arbejde, har man kaldt for den nye voldsproblematik. Bl.a. viser undersøgelsen fra 2006, at ca. ¼ af de adspurgte har været udsat for vold, enten som led i deres arbejds- eller uddannelsessted. Hertil skal bemærkes, at den arbejdsrelaterede vold ikke er kønsrelateret. Således er volden steget overfor såvel mænd som kvinder jf. tabel 6.3. i undersøgelsen. Situationen ifølge rapporten er, at ca. ¼ af mændene og 1/3 af kvinderne i 2005 har været udsat for vold i tilknytning til deres arbejde. Endvidere anføres det i rapporten, at andelen af voldstilfældene stiger med alderen. Kort sagt vil det sige, at det generelt er den lidt ældre del af befolkningen, som udsættes for vold og mindre den yngre del af befolkningen. Forklaringen herpå skal eventuelt søges i de 16-24-åriges manglende tilknytning til arbejdsmarkedet. For yderligere oplysninger herom henvises til rapporten.

Det skal bemærkes, at vold i arbejdsrelaterede forhold adskiller sig fra f.eks. gadevold, derved at gerningsmand og offer som udgangspunkt har et forudgående kendskab til hinanden, f.eks. en socialrådgiver og sin klient o.a. Sagen her omhandler ikke den type af vold, men skal betragtes som en sag om almindelig gadevold, blot begået mod en myndighedsperson.

5.5.2. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive en domstol:

Af alle de adspurgte er 44 % af den opfattelse, at vold begået mod en myndighedsperson vil udløse en ubetinget frihedsstraf hos domstolene. Sammenligner man med sagerne omtalt ovenfor, så var 19 % og 23 % af den opfattelse, at domstolene en tilsvarende gadevoldssag og vold i trafikale forhold ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Respondenterne tror således, at domstolene vil være strengere i deres bedømmelse i en sag om vold mod en myndighedsperson end i de andre gadevoldssager. Det mest påfaldende er, at 21 % blandt journalisterne tror, at domstolene vil idømme samfundstjeneste. Tilsvarende mener 13 % blandt journalisterne, at domstolene vil idømme en reparativ straf i form af bøde o.a. Ca. 34 % blandt de adspurgte er enige om, at domstolene vil idømme en betinget dom.

5.5.3. Hvad synes de adspurgte selv, at straffen skal være?

Ifølge de adspurgtes egen mening, så ville 49 % idømme en ubetinget frihedsstraf. Dog er der markant forskel på politielevernes og de journaliststuderendes straffesyn i sagen om vold mod embedsmand. Blandt journalisterne ville 27 % idømme en ubetinget frihedsstraf og væsentligt flere, 73 %, ville idømme en restorativ straf i form af bøde, konfliktmægling, betinget dom eller samfundstjeneste. Blandt eleverne fra Politiskolen ville 65 % idømme en indespærringsdom. En mulig forklaring på, at eleverne fra Politiskolen er markant hårdere i deres straffesyn, end journalisterne er, at eleverne fra Politiskolen selv er/i fremtiden vil blive en myndighedsperson.

Sammenholder man resultaterne i sagen om vold mod myndighedsperson mod f.eks. sagen om gadevold, så ville 44 % af eleverne fra Politiskolen i sagen om gadevold idømme en ubetinget frihedsstraf. Dvs.

³¹ www.justitsministeriet.dk/forskningsafdelingen: Flemming Balvig & Britta Kyvsgaard. Vold i Danmark 1995 og 2006. Justitsministeriet/Det kriminalpræventive Råd, januar 2006.

man omfatter altså sagen om vold mod myndighedsperson som værende mere alvorlig end sagen om gadevold. Henser man til den udøvede vold, så er volden ikke grovere i sagen om vold mod myndighedspersonen, end den er i sagen om gadevold. I sagen om vold mod en myndighedsperson, så skubber og spytter gerningsmanden til parkeringsvagten samt tildeler offeret en lussing med flad hånd og et knytnæveslag i brystet.

5.5.4. Hvilken straf tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Henser man til, hvilken straf de adspurgte tror, at befolkningen i almindelighed vil idømme, så mener respondenterne, at 49 % af befolkningen ville idømme en ubetinget frihedsstraf.

Vold mod myndighedsperson adskiller sig således fra de øvrige voldsager derved, at man i de andre sager har placeret sig selv i en midterposition i forhold til domstolene og befolkningen i øvrigt. Denne tendens brydes her, og forklaringen er bl.a., at eleverne fra Politiskolen tvinger straffniveauet opad.

5.5.5. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen:

Sammenligner man resultaterne i indeværende undersøgelse med resultaterne i rapporten om danskernes syn på straf, så ville 25 % i Advokatrådets rapport idømme Henning en ubetinget frihedsstraf. Den mest signifikante forskel er, at kun 7 % (indeværende undersøgelse) og 25 % blandt befolkningen i øvrigt jf. 2006-undersøgelsen ville idømme en restorativ straf i form af bøde, konfliktråd o.a. Der er ingen signifikante forskelle i en dom til samfundstjeneste. Dog skal det anføres, at respondenterne i indeværende undersøgelse generelt opfatter sig selv som strengere end befolkningen i øvrigt i en sag om vold mod en myndighedsperson.

5.5.6. Sammenligning af unge i alderen 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse:

Indledningsvis skal der gøres opmærksom på, at den ovenfor omtalte problematik om strafflængden tilsvarende gør sig gældende i vold mod myndighedsperson. Vedrørende de restorative straffe, så ville 19 % i 2006-undersøgelsen og 7 % i indeværende undersøgelse af de unge mellem 18-29 idømme en sådan sanktion. 36 % i 2006-undersøgelse og 24 % i indeværende undersøgelse ville idømme en betinget dom. Ingen i 2006-undersøgelsen og 20 % i indeværende undersøgelse ville idømme en ubetinget frihedsstraf under 2 måneder. 5 % ville idømme en ubetinget frihedsstraf ml. 2-5 måneder i 2006-undersøgelsen. Tilsvarende ville 17 % idømme en ubetinget frihedsstraf ml. 2-3 måneder i indeværende undersøgelse. Sammenfattende kan man konstatere, at respondenterne i indeværende undersøgelse er betydelige strengere i deres straffesyn vedrørende vold begået overfor en myndighedsperson end unge er generelt.

Sammenligner man tallene indbyrdes mellem journalister og unge generelt, så er den eneste signifikante forskel, at 17 % af journalisterne og ingen af de unge i 2006-undersøgelsen ville idømme en ubetinget frihedsstraf under 2 måneder. Hertil skal bemærkes, at der ikke nogen signifikante afvigelser ml. unge generelt og journalisterne vedrørende de restorative sanktioner som betinget dom, bøde og samfundstjeneste. Kort sagt: så afviger journalisternes straffesyn ikke væsentligt fra den øvrige befolkning, herunder den yngre del af befolkningen.

5.6. Sammenfatning af sagerne om vold jf. den informerede retsfølelse:

Generelt kan man anføre, at eleverne fra Politiskolen er strengere i deres straffesyn end befolkningen som helhed og i forhold til andre unge i samme aldersgruppe, herunder de adspurgte journaliststuderende. Spørgsmålet er, hvordan denne tendens kan forklares. Foretager man en *generel* vurdering, så kunne man forestille sig, at politieleverne er under indflydelse af den regelrette verden, de færdes i til daglig, herunder at man er mindre tolerant overfor kriminel adfærd. Man kunne også forestille sig, at man søger ind til politiet på grund af, at man er, *den* man er, herunder at man har en anden moralopfattelse end andre unge i samme aldersgruppe. Analyserer man politielevernes generelt strengere straffesyn i det perspektiv, kan man godt forestille sig, at det må være vanskeligt at adskille ens arbejdsmæssige normsystem fra ens individuelle moral. Af de grunde er det måske ikke så bemærkelsesværdigt, at de to normsystemer koagulerer, og man generelt bliver strengere i sin vurdering af strafferetlige forhold set i sammenligning med andre, som ikke har samme professionelle baggrund. I så henseende kan det bemærkes, at en tilsvarende tendens gør sig gældende blandt juridiske dommere, nævninge og jurastuderende.³²

Foretager man en mere *konkret* vurdering heraf, f.eks. med udgangspunkt i den specifikke sag om vold mod en myndighedsperson, så kunne man forestille sig, at politieleverne som led i deres arbejdsfunktion enten selv har været, eller har hørt om nogen, der har været udsat for fysiske aggressioner under udøvelse af deres job. Tilsvarende kunne man forestille sig, at politielevernes strengere straffesyn er psykologisk betonet. Mennesker er følelsesbetonede, og man kan godt forestille sig, at det må være vanskeligt at adskille sine rationelle begrundelser for at straffe fra de følelsesmæssige, når man har en oplevelse af, at den udøvede vold kunne være rettet mod en selv. Det er dog alene spekulationer, og skal ikke kommenteres videre. Dog skal det bemærkes – den udlægning er min egen – at folk i almindelighed er blevet mindre autoritetstro, hvorfor frygten for at blive udsat for trusler, truende situationer eller decideret vold er mere reel i dag end nogensinde tidligere, bl.a. for ansatte i politiet. Denne påstand verificeres blandt andet af Balvig/Kyvsgaards offerundersøgelse, som der er henvist til ovenfor i afsnit 5.5.1. I så henseende kan man forestille sig, at dette trusselbillede tilsvarende influerer på politielevernes straffesyn.

Konkluderende kan man anføre, at politielever generelt er strengere i deres straffesyn, end befolkningen generelt er, jf. 2006-undersøgelsen og i sammenligning med journalisterne i indeværende undersøgelse i relation til de omtalte voldssager. Henser man til, at man generelt opfatter sig selv som havende et strengere straffesyn, end de straffe man tror, der udmåles i praksis, så er det påfaldende, at kun ca. ½ af politieleverne og ca. ¼ af journalisterne selv ville idømme en ubetinget frihedsstraf. En forklaring på dette paradoks kan være, at man har et grundlæggende ukendskab til retspraksis. Denne uvidenhed kunne tilsvarende være en medvirkende årsag til, at befolkningen generelt vil have hårdere straffe, når de bliver spurgt herom. Det kunne som anført ovenfor, også skyldes mediernes unuancerede omtale af straffesager i pressen, eller som anført af Torben Melchior at formidlingen fra domstolene til befolkningen er for dårlig. Lægger man disse synspunkter til grund, så kunne det måske være en god ide med en pressedommer, som man f.eks. har i bl.a. i Sverige. Formålet med en sådan pressedommer skulle være, at denne kunne have kontakt til offentligheden, og bl.a. informerer medierne om konkrete sager. Pressedommeren kunne bl.a. informerer om sagens indhold, gældende retspraksis o.a.³³

³² Hans Gunnar Axberger: "Det allmänna rättsmedvetandet." BRÅ-rapport 1996 (Brottsförebyggande rådet), s. 95f.

³³ Torben Melchior, Juristen nr. 1 2009.

Man kan også forestille sig andre grunde til, at man generelt er mildere i sit straffesyn end de straffe, der udmåles ved domstolene. F.eks. kan man forestille sig, at deltagerne dømmer, som de gør, idet de er blevet præsenteret for en sag opsummeret på skrift. I 1997 gennemførte Jørgen Goul Andersen³⁴ en undersøgelse, som viste, at 94 % af den danske befolkning ville have hårdere straffe for især vold. En tilsvarende tendens gjorde sig gældende i rapporten danskernes syn på straf, hvor ca. 80-90 % også ville have hårdere straffe for især gadevold eller vold mod sagesløs person.³⁵ Denne holdning står i kontrast til indeværende undersøgelse, hvor mindre end 50 % ønsker hårdere straffe. Lægger man resultaterne i indeværende undersøgelse til grund for befolkningens straffesyn, så viser undersøgelsen, at jo større indsigt man får i en konkret sag, jo mildere er man i ens straffesyn. En anden synlig tendens er, at jo flere oplysninger man bliver givet om et konkret forhold, så er man mere tilbøjelig til at ville idømme en straf med en genoprettende funktion. Denne hældning er især synlig blandt journalisterne.

Kort sagt kan man konkludere følgende: en undersøgelse af de adspurgtes informerede retsfølelse viser, at der er en diskrepans mellem befolkningens generelle strafønsker baseret på en meningsmåling og deres valg af sanktion, når fastsættelsen af straf sker på et informeret grundlag med udgangspunkt i en opsummeret sag på skrift.

³⁴ Jørn Goul Andersen. "Borgerne og lovene." Rockwool Fondens Forskningsenhed, Århus Universitetsforlag 1998.

³⁵ Flemming Balvig. "Danskernes syn på straf," s. 13f, Advokatsamfundet 2006.

6. Introduktion til straffene for uagtsomt manddrab og farefremkaldelse/ hensynsløs kørsel:

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 skete der en skærpelse af straffene for uagtsomt manddrab, uagtsomt legemsbeskadigelse og forsætlig fareforvoldelse jf. straffelovens §§ 241, 249 og 252. Ved lov nr. 559 af 24. juni 2005 blev der indsat et nyt punktum i straffelovens § 241, hvorefter det skulle anses som en skærpene omstændigheder, hvis forholdet var begået i forbindelse med spirituskørsel eller særlig hensynsløs kørsel.

I forarbejderne til lov nr. 380 af 6. juni³⁶ er det bl.a. anført, at der kan være skærpene omstændigheder, som gør, at forholdet skal bedømmes strengere end normalniveauet. En skærpene omstændighed kan f.eks. være, at gerningsmanden tidligere er straffet for spirituskørsel. Tilsvarende vil det betragtes som en skærpene omstændighed, hvis kørslen i sig selv er foregået på en særlig hensynsløs måde.

Tilsvarende følger det af lovforslagets almindelige bemærkninger, at det skal betragtes som en skærpene omstændighed, hvis gerningsmanden tidligere er straffet for risikobetonet kørsel og i den forbindelse har mistet førerretten og/eller, hvor der i forbindelse med den særlige hensynsløse kørsel er sket flere grove overtrædelser af færdselsloven, bl.a. i forbindelse med betydelige hastighedsoverskridelser, kørsel over for rødt lys, samt venstrekørsel om helleanlæg i tæt trafikerede områder.³⁷

Hvorvidt der foreligger skærpene omstændigheder vil bero på en skønsvurdering foretaget af domstolene med udgangspunkt i det konkrete tilfælde. Udgangspunktet for strafudmålingen er efter lovændringerne i 2002/2005 følgende:

- § 241 og spirituskørsel: Fængsel i 10-12 måneder.
- § 249 og spirituskørsel: Fængsel i 2-5 måneder
- § 241 og særlig hensynsløs kørsel: Fængsel i 10-12 måneder.
- § 249 og særlig hensynsløs kørsel: Fængsel i 2-5 måneder.³⁸

I sager uden spirituskørsel er straffen som udgangspunkt ml. 6-8 måneders fængsel, hvor kørslen i sig selv har karakter af at være særlig hensynsløs.

I så henseende skal det bemærkes, at man ifølge Justitsministeriet lovprogram for 2009 har fremsat et lovforslag – forslag til ændring af færdsels- og straffeloven – om skærpelse af strafniveauet for bl.a. trafikssager. Bl.a. følger det af lovforslagets almindelige bemærkninger,³⁹ at man vil skærpe indsatsen mod vanvidskørsel.⁴⁰

Lovforslaget lægger om til markante straffeskærpelser for særlig hensynsløs kørsel, uagtsomt manddrab og uagtsom betydelig legemsbeskadigelse begået i forbindelse med særlig hensynsløs kørsel, spirituskørsel o.a. Et af hovedelementerne i lovforslaget er, at uagtsomt manddrab efter straffelovens § 241 i forbindelse med spirituskørsel eller særlig hensynsløs kørsel forhøjes fra de omtalte 10-12 måneder til fængsel i 16-18 måneder i normalt tilfælde.

³⁶ Folketingstidende 2001-02, 2. samling, tillæg A, s. 2929 og 2937-2938.

³⁷ www.rigsadvokaten.dk. Rigsadvokaten informerer nr. 2/2006.

³⁸ www.rigsadvokaten.dk. Rigsadvokaten informerer nr. 2/2006.

³⁹ www.borger.dk. Forslag til lov om ændring af færdselsloven og straffeloven, s. 8ff.

⁴⁰ www.justitsministeriet.dk. Justitsministeriets lovprogram 2009.

Som begrundelse for strafskærpelserne anføres, at man vil søge at forebygge de tragiske følger, hvor mennesker enten mister livet eller kommer alvorligt til skade, som følge af spiritus- og/eller hensynsløs kørsel. Vedtages lovforslaget i sin nuværende udformning, så betyder det, at der i fremtiden sker en strafskærpelse i sagerne om uagtsomt manddrab, herunder at straffastsættelsen vil blive højere end det straffeniveau, som der er refereret til ovenfor.

Uanset om der sker en strafskærpelse af straffene for bl.a. uagtsomt manddrab i trafikken, så er strafudmålingen i sådanne sager særdeles vanskelig. Følgende 2 sager er gode eksempler herpå.

Den 10. januar 2006 tog Højesteret stilling i Brønshøj-sagen, hvor tiltalte – en 21-årig mand – ved i oktober måned 2004 under en kapkørsel at have påkørt flere mennesker på Frederikssundsvej i Brønshøj.

Tiltalte var bl.a. skyldig i 2 menneskers død. Endvidere pådrog en kvinde sig betydelig legemsbeskadigelser, ligesom hendes ufødte barn afgik ved døden. Af de grunde var der rejst tiltale efter straffelovens § 241.

Sagen blev pådømt ved Østre Landsret som en nævningedom den 28. juni 2005. Tiltalte blev idømt fængsel i 3 år og frakendt førerretten i 10 år. Den dømte ankede herefter spørgsmålet om strafudmålingen til Højesteret. Ved Højesterets dom af 10. januar 2006 blev straffen nedsat til fængsel i 2 år, og frakendelsen af førerretten til 5 år. I sin begrundelse for dommen anførte Højesteret bl.a.

At man var enig med Landsretten i, at der var tale om særlig hensynsløs kapkørsel i en tæt befærde byområde med nærliggende fare for omfattende personskafer. Af de grunde kunne Højesteret tiltræde, at der skulle udmåles en straf, som var væsentligt højere end det normale straffeniveau. Dog mente Højesteret ikke, at der var grundlag for at fravige straffeniveauet i et sådant omfang, som antaget af Landsretten. Straffen blev af Højesteret nedsat til en fængselsstraf i 2 år.⁴¹

Tilsvarende har Højesteret ved dom af 20. oktober 2008 taget stilling til strafudmålingen i en sag om uagtsomt manddrab og uagtsomt legemsbeskadigelse i forbindelse med spirituskørsel i en sag, hvor tiltalte ikke tidligere var straffet. I den sag blev tiltalte idømt 8 måneders fængsel, hvoraf de 5 måneder var gjort betinget. Byrettens afgørelse blev anket til Landsretten. Ved ankedom den 12. september 2007. Landsretten forhøjede straffen til fængsel i 1 år.

Med procesbevillingsnævnets tilladelse ankede tiltalte sagen til Højesteret. Ifølge præmisserne til dommen anførte Højesteret, at en sådan sag efter forarbejderne til straffelovens §§ 241 og 249 i normalt tilfælde skulle fastsættes til fængsel i 10-12 måneder. Under hensyn til sagens samlede vurdering fandt Højesteret, at straffen skulle fastsættes til fængsel i 6 måneder.⁴²

Sammenfattende kan man konstatere, at det er vanskeligt at angive det præcise straffeniveau i sager om uagtsomt manddrab og/eller hensynsløs kørsel. De to sager, som beskrives nedenfor, er af et dommerpanel blevet vurderet som typetilfælde, hvor sagen om uagtsomt manddrab vil straffes med fængsel i 6 måneder.⁴³ I sagen om farefremkaldelse/hensynsløs kørsel er straffen ifølge dommerpanelet en ubetinget frihedsstraf i 4-6 måneder.⁴⁴

⁴¹ www.rigsadvokaten.dk. Rigsadvokaten informerer nr. 2./2006.

⁴² www.rigsadvokaten.dk. Rigsadvokaten informerer nr. 18/2008.

⁴³ Flemming Balvig. "Danskernes syn på straf," s. 223. Advokatsamfundet 2006.

⁴⁴ Flemming Balvig. "Danskernes syn på straf," s. 253. Advokatsamfundet 2006.

6.1. En sag om uagtsomt manddrab (færdsel).⁴⁵

Hvad tror respondenterne, at straffen vil være ved en domstol?

Tabel 6.1

	Politi 1. år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	3	0	1
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	0	5	10
Betinget dom	46	51	30
Samfunds tjeneste	0	9	7
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	3	11	7
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	8	2	7
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	39	22	38

Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Tabel 6.2.

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	2	2	1
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	5	7	13
Betinget dom	25	25	19
Samfunds tjeneste	5	4	15
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	2	13	5
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	7	9	9
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	54	40	37

Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Tabel 6.3.

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf	0	0	4
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	3	2	8
Betinget dom	17	4	14
Samfunds tjeneste	3	2	3
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	3	13	7
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	12	13	7
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	61	67	57

⁴⁵ Se for en sagsfremstilling. Flemming Balvig, danskernes syn på straf, s. 222, Advokatsamfundet 2006.

6.2. Analyse af sag om uagtsomt manddrab:

6.2.1. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?

Af alle de adspurgte tror 47 % at sådan en sag ved domstolen, vil blive takseret til en ubetinget frihedsstraf. Dvs. mere end halvdelen, 53 %, tror ikke, at der vil blive idømt en ubetinget frihedsstraf. Af de 47 % mener 34 % at straffen vil udløse en indespærringsdom over 3 måneder. En meget stor del, 41 %, tror, at domstolene vil idømme en betinget dom. 10 % blandt journalisterne tror, at domstolene vil idømme en straf med en genoprettende funktion i form af bøde o.a.

Selv om sager om uagtsomt manddrab o.a. har været massivt omtalerne i medierne i de seneste år, så kan man konstatere – som man kunne i sagerne beskrevet ovenfor – at den konkrete viden om, hvordan der straffes ved danske domstole er meget beskeden, herunder at man undervurderer stregheden af de straffe, der udmåles ved domstolene. Som anført ovenfor under afsnit 5.6., så har det formentlig årsag i den kommunikationsbrist, der er mellem domstolene og dagspressen. Endvidere bidrager overskrifter i tabloidpressen som: Mild straf for at udslette familie⁴⁶ til en fejlagtig opfattelse af strafudmåling i praksis. Rubrikken er et udtryk for, at man i medieverden har en interesse i at skabe en sensation, bl.a. for at øge oplagstallet som omtalt ovenfor under afsnit 5.2.2. Endvidere ser man en udtalt tendens til i pressen, at man henviser til strafferammen i forbindelse med strafudmålingen. Strafferammen er imidlertid ikke udtryk for strafudmåling i praksis. Det er således forståeligt, at befolkningen bliver forargede over straffen, hvis man er blevet oplyst om, at straffen kan være op til fængsel i 8 år og domstolene udmåler en straf på 1-2 år. Mediernes indflydelse på befolkningens straffesyn, skal ikke kommenteres videre. Blot skal det bemærkes, at mediernes omtale af en straffesag ofte bidrager med et forvrænget virkelighedsbillede af bl.a. domspraksis, herunder at sådanne sandhedsforvrængende rubrikker medvirker til at skabe såvel en uvished og utryghed i befolkningen, som kan aflæses i de adspurgtes straffastsættelse ved domstolene.

6.2.2. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Af alle de adspurgte ville 57 % idømme en ubetinget frihedsstraf. Dvs. et flertal af de adspurgte ville personligt på baggrund af den opsummerede sag på skrift idømme en indespærringsdom. Hertil skal bemærkes, at 2 % af de adspurgte ikke mener, at der skal straffes i en sag om uagtsomt manddrab. Endvidere ville 13 % af journalisterne idømme en restorativ straf i form af bøde, konfliktmægling o.a. Tilsvarende ville 15 % af journalisterne idømme samfundstjeneste. Det mest bemærkelsesværdige blandt eleverne fra Politiskolen er, at 13 % fra PG3 ville idømme en ubetinget frihedsstraf under 2 måneder. Henser man til, hvem som er strengest i sin bedømmelse, så er politieleverne fra PG1 signifikant strengere i sit straffesyn end deres kollegaer fra PG3 og journalisterne.

6.2.3. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed, synes at straffen skal være?

Som ved alle de øvrige sager om personfarlig kriminalitet, så har den gennemgående tendens været, at respondenterne har en oplevelse af, at den almindelige dansker er strengere i sit straffesyn, end de selv er. Tendensen om, at befolkningen er strengere indstillet end man selv er, gør sig tilsvarende gældende vedrørende en sag om uagtsomt manddrab, hvor respondenterne tror, at 78 % af befolkningen i almindelighed ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Af alle de adspurgte mener hele 61 %, at

⁴⁶ Ekstra Bladet: Mild straf for at udslette familie, d. 30.6 2009.

befolkningen ville idømme en indespærringsdom over 3 måneder. Set i det perspektiv er det måske en smule påfaldende, at 4 % blandt journalisterne mener, at befolkningen ikke ville straffe i sådan en sag. Sammenfattende kan man anføre, at respondenterne igen placerer sig i en midterposition i forhold til domstolene og befolkningen i almindelighed. Dvs. man har en oplevelse af, at hævn tørsten er større blandt befolkningen, end den er hos de adspurgte selv.

6.2.4. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen.

De tilsvarende procentangivelser i rapporten danskernes syn på straf er: domstole 44, egen mening 53 og befolkningen i almindelighed 67. Dvs. der er ingen signifikante forskelle i befolkningens straffesyn og respondenternes udmåling af straf i indeværende undersøgelse. Sammenligningen mellem journalisterne og befolkningen i øvrigt er identisk. Således ville 11 % (befolkning i øvrigt) og 15 % (journalister) idømme samfundstjeneste. Tilsvarende ville 13 % (journalister) og 11 % (befolkning i øvrigt) idømme en reparativ straf i form af bøde o.a. Således er journalisternes fastsættelse af straf i overensstemmelse med befolkningen i øvrigt.

6.2.5. Sammenligning af unge i alderen 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse:

Der er ingen signifikante forskelle ml. den unge del af befolkningen og respondenterne i indeværende undersøgelse. Skal man fremhæve en ting, så er det, at den unge del af befolkningen og journalisterne er forholdsvis ens i deres pådømmelse af sagen om uagtsomt manddrab. Dog ville kun 5 % af den unge befolkning i øvrigt og 15 % (journalister) idømme samfundstjeneste. Ser man bort fra, at 54 % af politieleverne fra PG1 ville idømme en ubetinget fængselsstraf over 3 måneder, så er der ingen signifikante forskelle mellem politieleverne og den unge befolkning i øvrigt.

6.3. En sag om hensynsløs kørsel (færdsel).⁴⁷

Hvad tror respondenterne, at straffen vil være ved en domstol?

Tabel 6.4.

	Politi 1. år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf			
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	9	7	6
Betinget dom	34	36	40
Samfunds tjeneste	5	5	13
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	15	20	9
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	15	11	6
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	21	20	25

Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Tabel 6.5.

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf			
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	7	4	8
Betinget dom	15	14	25
Samfunds tjeneste	7	9	14
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	5	14	7
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	15	18	14
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	50	40	32

Hvad tror respondenterne, at, befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Tabel 6.6.

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf			
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	3	2	4
Betinget dom	23	11	21
Samfunds tjeneste	0	2	3
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	7	14	12
Ubetinget fængsel ml. 2-3. Mdr.	16	11	17
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	51	60	43

⁴⁷ Se for en sagsbeskrivelse: Flemming Balvig, danskernes syn på straf s. 253, Advokatsamfundet 2006.

6.4. Analyse af sag om farefremkaldelse/hensynsløs kørsel.

Indledningsvis skal det kort bemærkes, at sagen om hensynsløs kørsel er beslægtet med sagen om uagtsomt manddrab. Dog er der en markant forskel i sagerne. Sagen om uagtsomt manddrab havde de ulykkelige og alvorlige konsekvenser til følge, at et menneske dør som følge af den risikobetonede kørsel. I sagen om hensynsløs kørsel er der ingen som dør, men offeret påføres alvorlige kvæstelser.

6.4.1. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?

Af alle de adspurgte tror 46 %, at domstolene vil idømme en ubetinget frihedsstraf, altså mindre end halvdelen. 37 % af alle de adspurgte tror, at domstolene vil idømme en betinget dom. Blandt journalisterne er der 13 %, som tror, at domstolene vil idømme samfundstjeneste. Igen viser det sig, at man undervurderer de straffe, der udmåles ved domstolene.

6.4.2. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Henser man til, hvor mange af alle de adspurgte som ville idømme en ubetinget frihedsstraf, så er procentangivelsen 64. De fleste, 40 %, ville idømme en straf over 3 måneders ubetinget fængsel. Igen er politieleverne strengere i deres straffesyn end journalisterne er. Således ville 50 % fra PG1 og 32 % blandt journalisterne idømme en straf over 3 måneders ubetinget fængsel. Tilsvarende ville 25 % af journalisterne idømme en betinget dom mod 14 % af politieleverne. Set i relation til de andre sager, der er omtalt, må man konstatere, at politieleverne tilsvarende er strengere i deres straffesyn, end journalisterne er i en sag om hensynsløs kørsel.

6.4.3. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Af alle de adspurgte er 76 % af den opfattelse, at befolkningen ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Det er en smule påfaldende, at 60 % af de adspurgte fra PG3 tror, at befolkningen vil idømme en ubetinget straf over 3 måneder. Dvs. de er strengere i deres straffesyn end deres kollegaer fra PG1, hvor 51 % ville idømme en straf over 3 måneders ubetinget fængsel. Det er bemærkelsesværdigt i og med, at det modsatte straffesyn gjorde sig gældende i respondenternes egen straffastsættelse. Der var de adspurgte fra PG1 strengere i deres bedømmelse. Man kunne forestille sig, at det er fordi eleverne fra PG3 har været i praktik og herunder har oplevet folks forargelse, vrede eller sorg som trafikoffer, og af de grunde tror, at befolkningen vil se hårdere straffe i sådanne sager.

6.4.4. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen.

Resultaterne for 2006-undersøgelsen er ikke umiddelbart sammenlignelige med resultaterne i indeværende undersøgelse, idet man i rapporten opererer med andre straflængder. 65 % i rapporten ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Af de 65 % ville 47 % idømme en indespæringsdom ml. 6-11 måneder. Der er således ingen signifikante forskelle i befolkningens straffesyn for hensynsløs kørsel og respondenternes strafudmåling i indeværende undersøgelse.

6.4.5. Sammenligning af unge i alderen 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.

I rapporten ville 37 % idømme en ubetinget frihedsstraf ml. 6-11 måneder. Den unge del af befolkningen i rapporten er sammenlignelige med journalisterne i indeværende undersøgelse, hvor 32 % ville idømme

en ubetinget frihedsstraf over 3 måneder. Tilsvarende ville 17 % af de unge i rapporten idømme samfundstjeneste mod 14 % af journalisterne i indeværende undersøgelse. Generelt er politieleverne en smule strengere i deres straffesyn, end den unge befolkning i øvrigt er.

6.5. Sammenfatning af sagerne om uagtsomt manddrab og farefremkaldelse/hensynsløs kørsel.

Respondenterne placerer sig i en midterposition i forhold til de straffe, de tror, der udmåles ved domstolene og befolkningen i øvrigt. Politieleverne er generelt strengere i deres straffesyn, end journalisterne er. Journalisterne er sammenlignelige med befolkningen generelt, herunder de unge ml. 18-29 år i deres sanktionsvalg. Et mindretal blandt journalisterne og de unge ml. 18-29 år synes, at der alene eller i kombination med anden straf burde anvendes en eller anden form for restorativ straf. De fleste ville dog idømme en sanktion over 3 måneders ubetinget fængsel. Dog skal bemærkes, at ca. 40 % af de adspurgte ville idømme en anden sanktion, som hovedregel en betinget dom. En mulig forklaring kunne være, at man bedømmer en sag anderledes på baggrund af en opsummeret sag på skrift, end man ellers ville, når man præsenteres for en sag om trafikdrab o.a. i medierne. Uanset forklaringen så vil det være forkert at henvise til befolkningens retsfølelse som motivation til yderligere stramninger af straffene for færdselssager, sådan som der lægges med det refererede lovforslag ovenfor.

7. Introduktion til straffene for salg af euforiserende stoffer:

Indtil 1969 var narkotikahandel m.v. ikke strafbar efter straffeloven, men alene efter særlov jf. lov om euforiserende stoffer. Efter lovens § 3 straffes der med bøde eller fængsel indtil 2 år. Straffelovens § 191 indeholder en skærpet strafferamme for visse kvalificerede overtrædelser af lov om euforiserende stoffer. Straffelovens § 191 blev indført ved lov nr. 276 af 18. juni 1969. Hovedsigtet med loven var ifølge forarbejderne, at bestemmelsen i straffeloven skulle finde anvendelse ved organiseret narkotikakriminalitet o.a. Hertil skal bemærkes, at strafferammen i § 191 er fængsel i 16 år, dvs. den maksimalt mulige straf i dansk lovgivning.

Straffelovens § 191 er ikke relevant i indeværende case. Derimod skal strafudmålingen foretages i henhold til lov om euforiserende stoffer.

Ifølge forarbejderne til lov om euforiserende stoffer er hovedsigtet med bestemmelsen, at der sker en strafforhøjelse i den konkrete strafudmåling, hvor der er tale om gentagne salg af små mængder særlige farlige stoffer på gadeplan. Hovedreglen er, at videreoverdragelse af særlige farlige og skadelige stoffer straffes med fængselsstraf. Strafpåstanden er som udgangspunkt 30-60 dages fængsel ved 5-10 handler i sager om salg af små mængder særligt farligt eller skadeligt stof, herunder heroin og kokain. Dog følger det af lov nr. 445 af 9. juni 2004 jf. § 3 stk. 2 nr. 2 i lov om euforiserende stoffer, at det skal ses som en skærpene omstændighed, hvis salget af det euforiserende stof sælges på diskoteker, koncerter o.a., hvor der færdes unge mennesker. Ved unge mennesker i lovens forstand forstås personer op til 25 år. Ifølge lovforslagets bemærkninger tilsigtes en strafskærpelse på 1/3, når udbredelsen finder sted de omtalte steder og til unge mennesker. Nedenfor følger en eksempel på, hvordan strafskærpelsen skal slå igennem i praksis:

T, der var ustraffet, blev dømt for på en café at have været i besiddelse af 3,57 gram heroin med henblik på videreoverdragelse. Straffen blev fastsat til fængsel i 60 dage. Med den tilsigtede strafskærpelse vil der i et lignende tilfælde efter lovændringen som udgangspunkt skulle udmåles en straf på fængsel i 80 dage.

I og med Janus i indeværende case køber en pose med 3,5 gram kokain, og efterfølgende fordeler kokainen i 10 salgsbreve og går på diskotek med henblik på videresalg, så skal straffen stige med en tredjedel. Dvs. at Janus som udgangspunkt vil blive idømt en ubetinget frihedsstraf på 80 dage.⁴⁸

Vurderet ud fra retspraksis er der således tale om en sag, der takseres alvorligere end sagen om gadevold, vold mod myndighedsperson o.a., men mildere end f.eks. uagtsomt manddrab og hensynsløs kørsel.

⁴⁸ www.rigsadvokaten.dk. Rigsadvokatens meddelelser nr. 6/2006. Rettet september 2008.

7.1. En sag om salg af euforiserende stoffer.⁴⁹

Hvad tror respondenterne, at straffen vil være ved en domstol?

Tabel 7.1

	Politi 1. år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf			
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	25	20	14
Betinget dom	40	40	36
Samfunds tjeneste	3	11	21
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	7	16	8
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	14	9	14
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	10	4	6

Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Tabel 7.2

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf			
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	16	7	14
Betinget dom	26	25	27
Samfunds tjeneste	14	13	30
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	12	22	5
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	7	14	16
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	25	18	8

Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Tabel 7.3

	Politi 1.år	Politi 3. år	Journalister
Ingen straf			
Bøde, konfliktmægling, behandling & Erstatning	16	13	13
Betinget dom	25	22	31
Samfunds tjeneste	9	0	17
Ubetinget fængsel < 2. Mdr.	22	30	17
Ubetinget fængsel ml. 2-3 Mdr.	13	17	11
Ubetinget fængsel > 3. Mdr.	14	18	11

⁴⁹ Se for en sagsfremstilling. Flemming Balvig, danskernes syn på straf s. 278, Advokatsamfundet 2006.

7.2. Analyse af sagen om salg af kokain:

7.2.1. Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?

30 % af alle de adspurgte tror, at domstolene ville idømme en ubetinget fængselsstraf. Dvs. 70 % af de adspurgte ikke er klar over, at normalstraffen i den type sager er en ubetinget fængselsstraf i ca. 80 dage. Der er ingen signifikante forskelle i valget ml. en ubetinget frihedsstraf under 2 måneder, ml. 2-3 måneder eller over 3 måneder. Set i relation til de andre sager, som er behandlet ovenfor, så er det kun ved almindelig gadevold, at der i undersøgelsen kan konstateres en tilsvarende undervurdering af stregheden af de straffe, der udmåles ved domstolene. Langt de fleste – næsten 40 % - af de adspurgte er af den opfattelse, at sagen om salg af narkotika vil udløse en betinget dom ved domstolene. Tilsvarende mener 20 %, at domstolene vil idømme en bøde eller anden reparativ straf i form af konfliktmægling o.a. I så henseende er det en smule påfaldende, at 25 % fra PG1 og kun 14 % af journalisterne tror, at domstolene vil idømme en reparativ straf, idet tendensen har været modsat i de andre omtalte sager. Dog tror 21 % af journalisterne, at domstolene vil idømme samfundstjeneste i sådan en sag. Sammenfattende kan man konstatere, som undersøgelsens tidligere behandlede sager har vist, at respondenterne har en stor uvidenhed om strafudmåling i praksis.

7.2.2. Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

41 % af alle de adspurgte ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Igen oplever respondenterne sig selv, som værende strengere, end de *tror*, domstolene er. Dog skal det fastslås, at ca. 60 % af de adspurgte ikke ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Så selv om respondenterne oplever sig selv som værende strengere end domstolene, er de imidlertid mildere indstillet. Igen ser man den samme tendens, herunder at politieleverne er strengere i sit straffesyn, end journalisterne er. Således ville 49 % af politieleverne og 29 % af journalisterne idømme en ubetinget frihedsstraf. Ud af de 49 % ville 21 % af politieleverne og kun 8 % af journalisterne idømme en fængselsstraf over 3 måneder. Henser man til de andre sanktionsmuligheder, så vil 30 % af journalisterne idømme samfundstjeneste. 16 % af PG1 eleverne ville idømme en bøde eller en anden straf med genoprettende funktion. 16 % er måske ikke mange, men alligevel er det en smule påfaldende, at politieleverne fra PG1 fastsætter en reparativ straf i form af konfliktmægling, erstatning o.a., idet den strafform ikke er særlig relevant i en sag om salg af kokain. Noget tilsvarende kan man anføre vedrørende journalisterne, hvor relativt mange ville idømme samfundstjeneste. Det er ren spekulation, men man kan forestille sig, at man fastsætter en straf under hensyn til et resocialiserende sigte, uden dog at spekulere i, om sanktionen er af præventiv karakter. Afsluttende skal det bemærkes, at der er stor spredning i de sanktionsmuligheder, som respondenterne foretrækker. Den strafform, som de adspurgte kan samles om, er en betinget dom, hvor 26 % foretrækker den sanktionsmulighed.

7.2.3. Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

49 % af de adspurgte tror, at befolkningen i almindelighed ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Dvs. man oplever igen sig selv, som værende mildere i sin vurdering af strafferetlige forhold, end man tror, at danskernes vurdering er i almindelighed. Dog er der ingen signifikante forskelle i, hvordan man selv ville dømme, og hvordan man tror, befolkningen ville dømme. Den tilsvarende tendens vedrørende de restorative straffe og samfundstjeneste gør sig også gældende i deres oplevelse af, hvordan befolkningen og de selv vil dømme.

7.2.4. Sammenligning af resultaterne med 2006-undersøgelsen.

Ifølge rapporten ville ca. 34 % af befolkningen idømme en ubetinget frihedsstraf. Den tilsvarende procentangivelse i indeværende undersøgelse er 41. Respondenterne i indeværende undersøgelse er således en smule strengere i sit straffesyn, end befolkningen er generelt. En medvirkende årsag hertil er, at politieleverne i indeværende undersøgelse for en overvejende del idømmer en ubetinget frihedsstraf. I befolkningens syn på straf er der relativt mange – 46 % - som ville idømme en straf i form af bøde, konfliktmægling o.a. og samfundstjeneste.

7.2.5. Sammenligning af unge i alderen 18-29 år i 2006-undersøgelsen og unge i indeværende undersøgelse.

I rapporten opereres der med andre straflængder end i indeværende undersøgelse, hvor resultaterne ikke er umiddelbart sammenlignelige vedrørende en ubetinget frihedsstraf. Dog skal det bemærkes, at 44 % af den unge del af befolkningen i 2006-rapporten ville idømme samfundstjeneste. Tilsvarende ville 15 % idømme en reparativ straf i form af bøde, konfliktmægling o.a. Den øvrige del af den unge befolkning er sammenlignelige med journalisterne i indeværende undersøgelse. Og igen er politieleverne strengere i deres straffesyn, end andre unge er generelt. Den væsentligste forskel mellem journalisterne og andre unge er, at 17 % af de unge og 27 % blandt journalisterne ville idømme en betinget dom. Forskellen mellem journalisterne og de unge ses tydeligt vedrørende valget af samfundstjeneste.

8. Delkonklusion af undersøgelsens kvantitative del:

Generelt kan man anføre, at såvel politieleverne som de journaliststuderende i almindelighed eller generelt synes, at straffene skal være strengere, herunder at man har en generel opfattelse af, at domstolene er for milde i deres strafferetlige vurdering af diverse kriminalitetsområdet. Disse overordnede betragtninger udelukker imidlertid ikke, at der – når man skal tage stilling til stilling til straffens strengthed på forskellige kriminalitetsområder – fremkommer nuanceringer i straffastsættelsen, som er særdeles interessante. Bl.a. henvises der i fremstillingen til en undersøgelse fra 1997, hvor 94 % af befolkningen ville have strengere straffe for vold. Undersøgelsen viste endvidere, at 73 % af befolkningen tilsvarende ville have strengere straffe for spirituskørsel.⁵⁰ Forklaringerne på at borgerne vil have strengere straffe kan være mange, herunder den adspurgtes alder, civile status o.a. At alder synes at påvirke ens generelle holdning til straf, kan man udlede af straffastsættelsen i indeværende undersøgelse, idet undersøgelsen viser en klar tendens til, at man er mindre tolerant og dermed mere restriktiv i sin strafferetlige bedømmelse af kriminelle forhold, end man tror, at f.eks. domstolene og den ældre del af befolkningen ville være. Dette restriktive syn ændres ikke ved, at ens holdninger er afledt af uvidenhed, og man generelt undervurderer strengtheden af de straffe, der udmåles i praksis. Tilsvarende synes ens sociale og/eller professionelle status at have indflydelse på ens straffesyn, idet undersøgelsen påviser en klar tendens til, at uddannelse og kriminalitetsbedømmelse er sammenlignelige størrelser, idet politieleverne er mere straforienterede end journalisterne er. Imidlertid er det vanskeligt at påvise, hvad de adspurgte egentlige mener med, at de vil have strengere straffe, end de straffe der udmåles ved domstolene, idet sanktionsvalget ikke alene er koncentreret om en ubetinget frihedsstraf og længden heraf, herunder at den strafform, man foretrækker, tilsvarende kan være en restorativ straf o.a. Som begrundelse for, at respondenterne generelt ønsker hårdere straffe, er det blevet anført, at ønsket om strengere straffe er rodfæstet i holdninger og/eller følelser og ikke en konkret viden. I og med at man ikke har personlige erfaringer med strafudmåling i praksis o.a. bl.a. ved overværelse af en straffesag i retten, så vil den adspurgtes strafholdninger være styret af massemediernes omtale af straffesagerne og/eller straffniveaue i aviser, TV o.a. Hertil kan anføres, at undersøgelsen af den informerede retsfølelse bl.a. har haft til formål at påvise, om ens strengere straffesyn opretholdes, når man får en konkret viden om en sag? Hertil er svaret, at man bliver klart mildere i sin strafferetlige vurdering, når man præsenteres for en opsummeret sag på skrift end i tilfælde, hvor undersøgelsen er koncentreret om befolkningens generelle retsfølelse jf. Goul Andersens undersøgelse. Endvidere viser undersøgelsen en klar tilkendegivelse af, at man generelt misbilliger kriminelle handlinger, men samtidig vil man se en nytte med straffen, bl.a. ved at idømme gerningsmanden en restorativ straf. Konklusionen af undersøgelsens kvantitative del kan sammenfattes som følger: Overordnet vil man ikke acceptere kriminelle handlinger, men når man bliver givet en indsigt i gerningsindholdet, gerningsmandens forhold o.a., så vil man se såvel en samfundsmæssig som en personlig nyttevirkning med straffen. Således bidrager en opsummeret sag på skrift til, at man får en større viden og ikke blot registrerer kriminalitetsudviklingen i samfundet, men også til at man vil gøre noget ved problemet, hvilket bør give stof til eftertanke, når man i fremtiden vil gennemføre en undersøgelse af befolkningens retsbevidsthed.

⁵⁰ Jørgen Goul Andersen: ”Borgerne og lovene.” Rockwoolfondens Forskningsenhed, Århus Universitetsforlag 1998, s. 369.

Undersøgelsens kvalitative del

9. Undersøgelse af den konkrete retsfølelse:

Som led i undersøgelsen så respondenterne to videoer, en video af en fiktiv retssag om gadevold og en video, hvor dr. jur. Eva Smith forklarede, hvad de enkelte sanktioner går ud på, og hvilke konsekvenser de kan have.⁵¹

9.1. Fordele og ulemper ved de forskellige strafformer ifølge Eva Smith.

Om en ubetinget straf blev der sagt følgende:

Afsoningen af en ubetinget fængselsstraf kan ske i et åbent eller lukket fængsel. Sker afsoningen af en ubetinget fængselsstraf i en lukket fængsel, vil dørene til fængslet være lukkede. Afsones straffen i en åbent fængsel, vil dørene være åbne i dagstimerne og først blive lukket om natten. Indsættelsen i et åbent/lukket fængsel indebærer, at der sker nogle restriktioner i ens hverdag. Ifølge Eva Smith er der ikke nogen undersøgelser, som indikerer, at afsoningen i et fængsel skulle have en positiv virkning på den dømtes kriminalitetsmønster, så denne bliver kriminalitetsfri efter afsoning, tværtimod. Som Eva Smith ser det, er de væsentligste ulemper ved en ubetinget frihedsstraf, at det er vanskeligt for den indsatte at opretholde kontakten til sin familie. Endvidere er der en stor risiko for, at den indsatte mister sin tilknytning til arbejdsmarkedet, samt at der sker en umyndiggørelse af den indsatte under afsoningen.

Om de andre sanktionsmuligheder udtalte Eva Smith:

Elektronisk fodlænke:

Anvendelse af elektronisk fodlænke betyder, at den dømte skal afsones straffen på sin bopæl. Elektronisk fodlænke fungerer således som alternativ til en ubetinget fængselsstraf. Fordelene ved en dom til elektronisk fodlænke er bl.a., at den dømte fortsat kan passe sit arbejde og være sammen med sin familie.

Behandling mod vrede:

Formålet med behandlingen er, at man vil lære – især unge – at kontrollere deres vrede og frustrationer. Den hjælp, der iværksættes, vil ske i samarbejde med en eller flere psykologer. Disse psykologer vil have nogle indgående samtaler med den unge om dennes adfærdsmæssige tilbøjeligheder, herunder om deres eventuelle aggressive adfærd. Samtalerne mellem den unge og psykologen skal lære den unge noget om, hvordan andre mennesker tænker og reagerer, f.eks. når de udsættes for et voldeligt overgreb. Samtalerne mellem den unge og psykologen skulle efter sigende give den unge en større respekt og empati for andre, således at den unge ikke vil anvende vold i en konfliktsituation.

⁵¹ Videofilmene af den fiktive retssag om gadevold og dr. jur. Eva Smiths præsentation af sanktionsmuligheder er udlånt fra Kriminalistisk Institut. Se nærmere for en skriftlig fremstilling: Flemming Balvig. "Danskernes syn på straf," s. 95ff (retssagen) og s. 124ff (sanktionsmuligheder). Præsentationen af diverse fordele og ulemper ved de enkelte strafformer er ikke umiddelbart sammenlignelige for indeværende undersøgelse og 2006-undersøgelsen. Det skyldes til dels, at undersøgelsesforløbet har været et andet, herunder at respondenterne i indeværende undersøgelse så Eva Smiths præsentation af sanktionsmulighederne fortløbende til brug for deres straffastsættelse i sagen om gadevold.

Betinget dom:

Vedrørende en betinget dom anførte E.S., at fordelene ved en betinget dom er, at man undgår – at især unge – skal afsone deres straf i en lukket institution. Fordelen er, at den dømte ikke kommer i kontakt med fængselsinstitutionen, som potentielt kan have negative og ødelæggende konsekvenser for den dømte.

Konfliktråd:

Om konfliktråd sagde E.S., at hensigten er, at man skal give konflikten tilbage til parterne. Mødet mellem parterne skulle gerne resultere i en kriminalpræventiv effekt, således at gerningsmanden i fremtiden vil afstå fra den kriminelle handling, idet han er blevet givet en indsigt i, hvordan offeret har oplevet episoden.

Samfundstjeneste:

Den positive virkning af en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste er, at den dømte ikke skal afsone sin straf i et fængsel, herunder at man kan bevare sit arbejde, kontakten til sin familie o.a. Hertil skal bemærkes, at erfaringerne viser, at recidivprocenten er mindre for dem, som har udført samfundstjeneste som alternativ til en ubetinget fængselsstraf.

9.2. En fiktiv retssag om gadevold fremvist på video:

Hvad tror respondenterne, at straffen vil blive ved en domstol?

Tabel 9.1

	Politielever 1. årgang	Politielever 3. årgang	Journalister
Ingen straf	0	0	1
Bøde, konfliktmægling, behandling & erstatning:	5	4	22
Betinget fængsel:	64	43	47
Samfundstjeneste:	14	28	23
Ubetinget fængsel < 2. mdr.	14	24	4
Ubetinget fængsel ml. 2-3 mdr.	3	0	1
Ubetinget fængsel > 3. mdr.	0	0	1

Hvad synes respondenterne selv, at straffen skal være?

Tabel 9.2

	Politielever 1. årgang	Politielever 3. årgang	Journalister
Ingen straf	0	0	3
Bøde, konfliktmægling, behandling & erstatning:	3	0	25
Betinget fængsel:	53	34	27
Samfundstjeneste:	19	30	36
Ubetinget fængsel < 2. mdr.	14	28	4
Ubetinget fængsel ml. 2-3 mdr.	9	4	4
Ubetinget fængsel > 3. mdr.	2	4	1

Hvad tror respondenterne, at befolkningen i almindelighed synes, at straffen skal være?

Tabel 9.3

	Politielever 1. årgang	Politielever 3. årgang	Journalister
Ingen straf	0	0	3
Bøde, konfliktmægling, behandling & erstatning:	0	2	18
Betinget fængsel:	50	32	49
Samfundstjeneste:	9	11	14
Ubetinget fængsel < 2. mdr.	21	32	7
Ubetinget fængsel ml. 2-3 mdr.	15	13	4
Ubetinget fængsel > 3. mdr.	5	9	6

9.3. Analyse af resultaterne vedrørende den konkrete retsfølelse:

AD1: Politielever 1. årgang:

Ved undersøgelse af den informerede retsfølelse ville 45 % idømme en ubetinget fængselsstraf. Efter overværelse af en fiktiv retssag på video, som led i undersøgelsen af den konkrete retsfølelse, så ville 25 % idømme en ubetinget frihedsstraf. Dvs. de adspurgte fra PG1 bevæger sig klart i en mildere retning fra den opsummerede sag på skrift og efter overværelse af retssagen. Ser man bort fra den procentvise angivelse og koncentrerer undersøgelsen om antal personer, der ville idømme en ubetinget frihedsstraf, så ville 14 ud af 27 personer ikke idømme en ubetinget frihedsstraf efter at have set retssagen.

Ser man på, hvilke sanktioner man foretrækker efter at have set retssagen contra den opsummerede sag på skrift, så ville 38 % (23 ud af 60) på baggrund af den opsummerede sag og 53 % (31 ud af 58) efter overværelse af retssagen idømme en betinget dom.

Efter overværelse af retssagen ville 19 % (11 ud af 58) og 8 % (5 ud af 60) på baggrund af den opsummerede sag på skrift i sagen om gadevold idømme samfundstjeneste.

Sammenfattende kan man lægge til grund, at $\frac{3}{4}$ af de adspurgte fra PG1 ikke ville idømme en ubetinget frihedsstraf efter overværelse af retssagen. Herunder ville de 75 %, som ikke ville idømme en ubetinget frihedsstraf, se en nytte med straffen f.eks. i form af en betinget dom, en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste eller idømme en restorativ straf, herunder behandling o.a. Der er altså en klar tendens til, at de adspurgte efter at være blevet informeret om sagens omstændigheder, forhold vedrørende gerningsmanden m.v., vil idømme en straf med et nyttemæssigt formål. Dvs. man idømmer en straf, der tager hensyn til gerningsmanden, dog uden at straffen virker stødende for offerets eller samfundets retsfølelse. Konkluderende kan man sige, at flertallet er af den holdning, at Hans i sagen om gadevold skal straffes. Dog må straffen ikke få ødelæggende konsekvenser for ham og hans fremtidsmuligheder.

Deltagerne fra PG1's mildere straffesyn gør sig tilsvarende gældende vedrørende den straf, som de tror, der vil blive idømt ved domstolene og hos befolkningen. Bl.a. var 28 % af den opfattelse af domstolene ville idømme en ubetinget fængselsstraf med udgangspunkt i undersøgelsen af den informerede retsfølelse. Den tilsvarende procentangivelse efter at have overværet videoen er 17. Hertil skal bemærkes, at 5 % (kvantitativ analyse) og 14 % (kvalitativ analyse) tror, at domstolene vil idømme samfundstjeneste. Et flertal på 64 % tror endvidere, at domstolene vil idømme en betinget dom. Den samme tendens gør sig tilsvarende gældende i den straf, som de tror, at befolkningen i almindelighed vil idømme. Vedrørende en ubetinget frihedsstraf er procentangivelsen 57 (kvantitativ undersøgelse) og 41 (kvalitativ undersøgelse). Tilsvarende troede man, at 32 % ville idømme en betinget dom på baggrund af den opsummerede sag på skrift. Den tilsvarende procentangivelse efter at have overværet videofilmen af den fiktive retssag er 50. Det mest påfaldende er, man tror, at såvel domstolene som befolkningen i mindre omfang ville idømme en reparativ straf. Idet flere fra PG1 efter overværelse af videofilmen selv ville idømme en genoprettende sanktion, så foreligger der et tilsyneladende paradoks, som vanskeligt lader sig forklare. Dog kan man konstatere, at man oplever sig selv som værende mere human i ens straffastsættelse end domstolene og end befolkningen, når man bl.a. har fået et indgående kendskab til gerningsmanden, dennes sociale forhold o.a.

AD2: Politielever 3. årgang:

På baggrund af den opsummerede sag på skrift ville 44 % idømme en ubetinget frihedsstraf. Efter overværelse af retssagen på video, så ville 36 % idømme en indespærringsdom. Ser man bort fra den procentvise angivelse og koncentrerer undersøgelsen om antal personer, så ville 19 ud af 24 personer idømme en ubetinget frihedsstraf før/efter retssagen. Dvs. de adspurgte fra PG3 er blevet en smule mildere i deres strafvurdering. Dog skal det bemærkes, at den procentvise forskel er mindre end 10 og derfor ikke signifikant.

Sammenfattende kan man anføre, at de adspurgtes straffesyn fra PG3 er delvis uforandret før/efter overværelse af retssagen. Der er ikke nogen signifikante afvigelser af betydning vedrørende de øvrige sanktionsmuligheder. Dog skal det bemærkes, at 64 % af de adspurgte fortsat ville udmåle en straf som er mildere, end den straf der udmåles ved domstolene.

Søger man en forklaring på det delvist uforandrede straffesyn, så kan årsagerne være flere. Dels kan man anføre, at den moral som blev omtalt ovenfor afsnit 5.6 grundet deres større erhvervsmæssige erfaring er mere integreret i eleverne fra PG3 end hos deres kollegaer fra PG1. Endvidere kan man forestille sig, at de via deres uddannelse har opnået en større fortrolighed med straffesystemet og de straffe, der udmåles i praksis. I så henseende skal det anføres, at nævninge som udgangspunkt har den samme retsopfattelse som almenheden i øvrigt, men at arbejdet med retslige spørgsmål – herunder en konkret sag – påvirker deres retsopfattelse, således at de tenderer i retning af at dømme i overensstemmelse med de juridiske dommere. Erfaringen viser dog, at når lægdommere er uenige med de juridiske dommere, så resulterer det i mildere strafudmåling.⁵² I så henseende kan man anføre, at lægdommerinstitutionen er velegnet til at påvise, at man gennem sit erhverv tilegner sig nogle normer og moralske værdier, som påvirker en i ens straffesyn. En modsvarende iagttagelse kan gøres gældende vedrørende jurastuderende, som også tenderer i retning af lovens standpunkt set i forhold til almenhedens retsopfattelse.⁵³ Man kunne også forestille sig, at eleverne fra PG3 – som har været i praktik – vil se en nytte med deres arbejde, herunder at nytteværdien af deres arbejde kan afspejles i de domme, der afsiges ved domstolene.⁵⁴ Bl.a. påpeges det af Holmberg, at politifolk kan miste deres motivation til deres arbejdet, hvis der bliver for store forskelle på, hvad de synes er en rimelig straf og de straffe, der konkret udmåles ved domstolene. Disse spekulationer kan dog tilsvarende tilbagevises ved at fremhæve, at mødet med kriminelle i deres arbejdsliv burde føre til en større forståelse for og sympati med gerningsmanden og kriminelle handlinger generelt, en forståelse som burde afspejle sig i de adspurgtes straffesyn. Af de grunde kan man ikke afvise, at sympati med gerningsmanden er årsagen til, at 64 % af de adspurgte ikke ville idømme Hans en ubetinget frihedsstraf. Således kan fortolkningerne være mange. Blot skal det konstateres, at overværelsen af en retssag ikke synes at have udøvet nogen nævneværdig forskel i de adspurgtes syn på straf set i forhold til en opsummeret sag på skrift.

Set i forhold til hvordan man tror, straffen vil blive ved en domstol, så tror 24 % at domstolene ville idømme en ubetinget fængselsstraf efter overværelse af retssagen på video. Den tilsvarende procentangivelse var 20 på baggrund af den opsummerede sag på skrift. Procentafvigelsen er ikke signifikant. Dog er den et udtryk for, at man vurderer en sag strengere, når informationsniveauet øges. Denne tendens åbenbares tilsvarende derved, at 28 % (kvalitativ analyse) og 14 % (kvantitativ analyse) tror, at domstolene vil idømme samfundstjeneste. Tilsvarende er færre af den opfattelse, at domstolene

⁵² Flemming Balvig, ”danskernes syn på straf”, Advokatsamfundets 2006. s. 49 og Straffelovsrådets betænkning 1424, om strafferammer og straffastsættelse, kapitel 3.

⁵³ Hans Gunnar Axberger: Brå-rapport 1996, s. 96.

⁵⁴ Lars Holmberg: Inden for lovens rammer – politiets arbejdsmetoder og konkrete skøn. Gyldendal 1999.

vil idømme en betinget dom efter overværelse af retssagen. Procentangivelsen er 58 (før) og 43 (efter) overværelsen af retssagen. Ydermere er man af den opfattelse, at befolkningen i mindre omfang ville idømme en ubetinget frihedsstraf. Procentangivelsen er 71 (før) og 54 (efter) overværelse af retssagen. Hertil kan anføres, at man tror, at flere blandt befolkningen vil idømme samfundstjeneste. Der er ingen signifikante forskelle vedrørende de øvrige sanktionsmuligheder. Sammenfattende kan man lægge til grund, at de adspurgte fra PG3 selv har et delvist uforandret straffesyn før/efter overværelsen af retssagen, men at de tror, at domstolene vil være hårdere og befolkningen mildere i deres sanktionsvalg.

AD3: Journaliststuderende:

Med udgangspunkt i undersøgelsen af den informerede retsfølelse, så ville 15 % idømme en ubetinget frihedsstraf. Efter overværelse af den fiktive retssag på video er den tilsvarende procentangivelse 5. Selv om journalisterne som udgangspunkt var milde i deres vurdering af straffen for gadevold, så er de blevet endnu mildere. Således er det kun 7 personer ud af 73, som ville idømme en ubetinget frihedsstraf efter at have overværet retssagen på video. Analyserer man, hvilke strafformer journalisterne foretrak på baggrund af den opsummerede sag på skrift og efter overværelse af retssagen, så kan man gøre nogle interessante iagttagelser. Med udgangspunkt i den opsummerede sag på skrift, så ville henholdsvis 34 % idømme en bøde o.a., 37 % ville idømme en betinget dom og 13 % ville idømme samfundstjeneste. Efter overværelsen af retssagen er den procentvise angivelse for de 3 strafformer 25, 27 og 36. Så selv om journalisterne som udgangspunkt er blevet mildere i deres strafvurdering i forhold til en ubetinget frihedsstraf, så er de tilsvarende blevet strengere i deres straffesyn, idet langt flere end tidligere efter overværelse af retssagen ville idømme samfundstjeneste, hvor de modsat på baggrund af den opsummerede sag på skrift ville idømme en bøde o.a., eller en betinget dom. Tendensen er en smule påfaldende, og lader sig vanskeligt forklare og skal ikke kommenteres videre. Dog må man fastslå, at 95 % ikke ville idømme en ubetinget frihedsstraf i sagen om gadevold, efter at have set sagen fremstillet for retten.

Den eneste signifikante forskel af betydning i forhold til den straf, som journalisterne tror, der vil blive idømt ved domstolene, er, at 23 % (efter) og kun 7 % (før) overværelse af retssagen tror, at domstolene ville idømme samfundstjeneste. Den samme tendens gør sig gældende i forhold til befolkningen, hvor man tror 14 % (efter) og kun 3 % (før) overværelse af retssagen ville idømme samfundstjeneste. Hvorvidt denne udvikling er rationelt eller følelsesmæssigt begrundet er vanskeligt at præcisere. Dog kan man slå fast, at journalisterne såvel før som efter overværelse af retssagen på video generelt ville se en nytte med straffen, samt at straffen ikke skulle have ødelæggende konsekvenser for gerningsmanden.

9.4. Sammenfatning af den konkrete retsfølelse:

Generelt kan man anføre, at de tre adspurgte grupper er blevet mildere i deres strafvurdering efter overværelse af retssagen på video. Hertil skal bemærkes, at der er færrest blandt PG3, som har rykket sig i en mildere retning. Dog kan man konkludere på baggrund af undersøgelsesresultaterne, at når en sags omstændigheder oplyses indgående, og man får en større indsigt i hændelsesforløbet, herunder selve gerningsindholdet og gerningsmandens person, så bliver man mildere i sit straffesyn.

I så henseende skal det dog bemærkes, at det var det mit indtryk, når jeg snakkede med respondenterne, at man generelt ikke opfattede sagen om gadevold som særlig alvorlig. En af grundene til, at man ikke oplevede den udøvede vold som særlig alvorlig var, at sagen – som den er fremstillet – ikke er en prototype på en voldssag, sådan som voldssagerne i almindelighed fremstilles i medierne. Så selv om offeret i indeværende case må ses med to sting, så kan man ikke afvise, at de adspurgte via mediernes

fremstilling af vold har et skævvredent billede af, dels hvad vold er, og hvor grov volden skal være før den udløser en ubetinget frihedsstraf. Af de grunde skal man være påpasselig med, at drage for vidtrækkende konklusioner af de adspurgtes straffesyn i voldssager med udgangspunkt i den konkrete sag.

Ydermere skal det fremhæves, at man generelt var af den opfattelse, at såvel domstolene og befolkningen ville vurdere straffesagen om vold mildere efter overværelse af retssagen på video. Som man så i undersøgelsen af den informerede retsfølelse, så placerede de adspurgte sig i en midterposition i forhold til domstolene og befolkningen. Tendensen er tilsvarende entydig ved undersøgelse af den konkrete retsfølelse. Det kan foranledige en til at tro, at straffastsættelse er psykologisk betinget og ikke rationelt begrundet, når man undersøger almindelige menneskers retsbevidsthed.

10. Fastsættelse af straf:

10.1. Introduktion til straffeideologierne:

Indledningsvis skal det bemærkes, at strafformålene kan være enten fremadrettede eller bagudrettede. De fremadrettede strafformål er individual- og generalpræventive strafformål. Modsat er de retributive strafformål bagudrettede. Det kan være vanskeligt præcist at angive, hvilken strafformål der forfølges i dansk ret og/eller lovgivning. Bl.a. udtalte daværende justitsminister Lene Espersen i et indlæg til pressen i forbindelse med en skærpelse af straffene for vold med en tredjedel, at når nogen begår grov kriminalitet mod andre, så må det være samfundets pligt at tage stilling til, hvor lang tid forbryderen skal spærres inde.⁵⁵ Denne udtalelse indeholder et element af såvel gengældelse som forebyggelse. Udtalelsen kan være et udtryk for, at vi som samfund søger en retfærdiggørelse for kriminelle handlinger. Retfærdiggørelser sker ved, at man hæver straffniveauet. Udtalelsen kan dog også være begrundet i præventive strafformål i form af individualprævention eller generalprævention. Bl.a. kan man påpege, at ved at hæve straffniveauet, så afskrækkes folk fra at begå kriminalitet (individualprævention), samt at der sker en moraldannelse af borgerne gennem statuering af eksempler (generalprævention). Således rummer udtalelsen flere fortolkningsmuligheder, hvorfor det kan være vanskeligt at påvise, hvilken straffeideologi man forfølger i dansk ret/lovgivning. Tendensen er nok den, at man straffer under hensyn til præventive strafformål.

Ifølge den korte gennemgang kan man udlede følgende: de retributive begrundelser for at straffe er bagudrettede og følelsesmæssige. Dvs. straffens formål retfærdiggøres ud fra et ønske om gengældelse eller hævn. Det ligger implicit i denne straffeideologi, at gerningsmanden skal sone eller fortryde sin handling. Modsetningsvis er det tanken, at de præventive strafformål enten skal få folk fra at begå kriminelle handlinger bl.a. som følge af en moralsk opdragelse. Overtræder man loven, kan man uskadeliggøre gerningsmanden for en tid, bl.a. ved indsættelse i et fængsel.

10.1.1. Retributive strafformål:

Hvis vi tager udgangspunkt i den konkrete sag om gadevold, så var der ingen argumenter for, at man ville straffe Hans med en ubetinget fængselsstraf under hensyn til nogle retributive strafformål.

Hvis man modsætningsvis spurgte til respondenternes generelle eller principielle holdninger til, hvorvidt vold skulle straffes på en eller anden måde, så var deltagerne mere konsekvente i deres straffesyn. En af de adspurgte udtalte følgende: *Når jeg f.eks. har overværet en voldssag i retten, så har jeg sgu ondt af offeret med de straffe, der bliver udmålt.*

Jeg spurgte den pågældende, om han syntes, at der skulle idømmes hårdere straffe for f.eks. vold? Den pågældende svarede:

Ja. F.eks. overværede jeg en retssag for nylig. Sagen handlede om en fyr, der helt umotiveret havde knust et glas i ansigtet på en anden fyr, mens han stod og drak, så han skulle sys med flere sting i ansigtet og i munden. Han fik 3 måneders ubetinget fængsel. Og ja, som offer ville jeg sgu føle mig pisses på, det må jeg indrømme. (PG3)

Jeg spurgte, om han syntes, at straffen skulle have været længere ud fra en tanke om hævn på offerets vegne? Han svarede:

⁵⁵ DJØFBLADET nr. 7, 2002, s. 4. Interviewet er foretaget af cand. jur. & freelancejournalist, Carsten Juul. Eller se: danskernes syn på straf, s. 43.

Nu er hævn, sådan et voldsomt ord, så nej, men ud fra en eller anden form for retfærdighed. Det kan sgu ikke passe, at man kan smadre et glas i ansigtet på en anden, og så slippe så billigt fra det. Det synes jeg er forkert. (PG3)

Selv om den adspurgte ikke vil bruge ordet hævn i sine argumenter for en højere straf end 3 måneders ubetinget fængsel, så har hans udtalelser en repressiv karakter, og hans overvejelser for en strengere straf er vel overvejende moralsk begrundede, idet han mener, at gerningsmanden slap for billigt.

Med udgangspunkt i nogle moralsk forankrede argumenter, så var der tilsvarende nogle få tilkendegivelser af, at konkrete straffe/reaktioner ville være for hårde i forhold til forseelsens alvorlighed. Om en ubetinget frihedsstraf blev der bl.a. udtalt: *Hvis vi tager Hans, som jo er studerende, der under en mindre depression i en brandert slår en ned, han skal selvfølgelig ikke ind at sidde.* (PG3)

Om elektronisk fodlænke blev der sagt: *I forhold til sagen om gadevold, så synes jeg, at det ville være en hård straf.* (Journalist)

Om Anger management blev der sagt: *F.eks. en mand som Hans, han er jo ikke nogen typisk voldsmand, så ham, nej, det synes jeg ikke.* (PG1)

Der forekom dog også moralsk forankrede argumenter, der rettede sig mod bestemte tiltag som værende for milde eller passende:

Markeringer af for milde tiltag:

Om behandling med udgangspunkt i den konkrete sag blev der sagt: *Han er ikke noget offer. Det er en enkeltstående tilfælde, og det skal han straffes for, og så er den ikke længere.* (Journalist)

Markeringer af passende tiltag:

Om elektronisk fodlænke blev der sagt: *Og jeg synes ikke, at han har noget at brokke sig over, hvis han fik en dom til elektronisk fodlænke. Det ville være en retfærdig straf, og ja, en mild dom, ville jeg mene.* (Journalist)

Om en betinget dom blev der sagt: *Han skal have en betinget dom, for der er ingen grund til, at man risikerer, at gøre ham mere kriminel ved at sætte ham i fængsel.* (PG1)

Om bøde blev der fremsat følgende bemærkning: *Hvis nu bøden var stor nok, ja, så skulle han nok lære af det.* (Journalist)

10.1.2. Generalpræventive strafformål:

Sammenlignet med den moralsk begrundede straffeideologi, så blev nyttemæssige strafformål anvendt oftere og af betydeligt flere af respondenterne i deres argumentation for at straffe. Igen må man anskue respondenterne argumentation med udgangspunkt i den konkrete sag og ud fra nogle generelle overvejelser om den ubetingede fængselsstrafs virkning.

I forhold til den konkrete sag blev der sagt: *I forhold til retsfølelsen, så kunne det måske være en god ide at bure ham inde* (Journalist). En anden af deltagerne ville idømme Hans en dom ud fra et afskrækkelsessynspunkt. Pågældende udtalte: *Så synes jeg, at det er bedre, at han får en dom, som vil afskrække ham fra at lave noget tilsvarende i fremtiden.* (PG1)

Følgende argument for at straffe Hans er formentlig tænkt i forbindelse med straffens moraldannende karakter: *Og Hans har begået noget, som er forkert, og det skal han, ja, straffes for.* (Journalist)

Dog var de adspurgtes overvejelser vedrørende en ubetinget frihedsstraf af mere generel karakter.

Som jeg ser det, har en ubetinget fængselsstraf også en præventiv virkning. Du kommer ind bag tremmerne, når du slår på folk. Som samfund viser vi, at det vil vi ikke acceptere (PG1). En anden udtalte: *Af de grunde oplever jeg en ubetinget fængselsstraf som værende god for samfundet. Den er også god for befolkningens retsfølelse* (PG1).

Argumenter om at straffe under hensyn til retsfølelsen blev fremsat af flere. En udtalte: *Der er også noget med retsfølelsen i forhold til en ubetinget dom* (PG3). Som mødeleder spurgte jeg. Når I snakker retsfølelse, er det så af hensyn til offerets retsfølelse? *Det er både af hensyn til offerets, men også under hensyn til samfundets retsfølelse* (PG3). De adspurgtes holdninger til straf af hensyn til retsfølelsen kan sammenfattes i følgende kommentar: *Formålet med en ubetinget fængselsstraf er jo, at offeret kan se, at den pågældende får en straf.* (PG3)

Hvis man ser på, om der var nogle argumenter for, at truslen om straf skulle have en afskrækkende effekt, så var der en, som udtalte: *Straffen skal virke afskrækkende på dem, som har tænkt på at begå noget kriminelt* (PG3). En anden deltager udtalte i den forbindelse: *Folk skal kunne se, at hvis man slår en ned, ja, så falder hammeren.* (Journalist)

Af argumenter for en ubetinget frihedsstraf, der havde en moraldannende virkning kan anføres følgende kommentar: *Jeg tror nu, at hvis en straf er lidt hårdere, så tror jeg, at det kan være med til at forebygge, at andre ikke begår kriminalitet. Og ja, hvis frygten er til stede, så tror jeg, at det ville afholde folk fra at begå kriminalitet.* (PG3)

Sammenfattende kan man anføre, at nogle få, i den konkrete sag ville straffe Hans dels ud fra synspunkter om afskrækkelse, herunder at truslen om en fængselsstraf ville have en moraldannende virkning. Henser man til respondenternes generelle kommentarer, så henviser man ofte til, at straffen skal sanktioneres under hensynet til befolkningens eller offerets retsfølelse eller for at afskrække andre fra at begå kriminalitet.

Ser man tilsvarende på, hvilke argumenter af generalpræventiv karakter, der var for en dom til elektronisk fodlænke, skal der henvises til følgende kommentar: *Når man taler retsfølelse, så er en fodlænke jo meget konkret. Man får den her lænke om benet, som fortæller en, at man har begået den her kriminalitet. Og det tror jeg vil virke mere afskrækkende på den pågældende og hans omgangskreds, end hvis han kom i fængsel.* (Journalist)

Af andre præventive/nyttemæssige begrundelser for at straffe Hans blev der anført følgende argumenter.

Om betinget dom blev der fremsat følgende bemærkning: *Jeg kan se nogle præventive fordele ved at idømme f.eks. sådan en som Hans en betinget dom. En betinget dom ville få ham til at tænke sig om, så han ikke gør det igen.* (PG1)

I de adspurgtes argumenter er de generalpræventive nyttevirkninger hovedsageligt rettet mod Hans. Man spekulerer ikke meget over, om offeret Ole f.eks. skulle have en økonomisk compensation o.a. En af grundene kunne være, at man ikke anså den begåede vold som særlig alvorlig. En anden grund kunne

være, som en af de adspurgte udtalte sig: *F.eks. er der også nogle ting i de to vidneforklaringer, som ikke stemmer helt overens med, ja, jeg ved ikke hvad. Men der er noget uldent ved deres forklaring.* (PG1)

Om konfliktmægling blev der sagt: *Med hensyn til konfliktråd, så synes jeg, at det kun er noget, man skal gøre, hvor offeret kan få noget ud af det. Og i tilfældet her, så virker Ole som én, der er fuldstændig ligeglad, ja, faktisk virker han lidt brutal i forhold til Hans, og så, ja, jeg tror ikke, at nogen af dem, vil få noget ud af at deltage i en konfliktmægling.* (Journalist)

Sammenfattende kan man anføre, at flere var af den opfattelse, at en eller anden form for reaktion var nødvendig under hensyn til et generalpræventivt formål. Vedrørende en ubetinget fængselsstraf, så var nogle af den mening, at straffen kunne have en afskrækkende virkning i forhold til andre gerningsmænd. Der var dog en generel enighed om, at en vilkårlig straf ville have en moraldannende virkning overfor Hans.

10.1.3. Individualpræventive strafformål:

Langt de fleste begrundelser som fandt anvendelse i deltagernes diskussion om straf i den konkrete sag og generelt, var af individualpræventiv karakter. Argumenterne for en straf med et individualpræventivt sigte var for en overvejende del, hvordan man kunne opnå den mest gunstige virkning overfor gerningsmanden og ikke mindst under hensyn til hans muligheder i fremtiden. Hertil skal bemærkes, at der findes tre indbyrdes og radikalt forskellige måder at opnå en individualpræventiv effekt på, herunder uskadeliggørelse, afskrækkelse og helbredelse af gerningsmanden. Helbredelse af den dømte sker bl.a. gennem resocialisering og behandling under indsættelsen.

Vedrørende argumenter for inkapacitering er det tilsvarende et problem, at man i den konkrete sag ikke ville idømme Hans en ubetinget frihedsstraf i form af fængsel. Nedenfor følger nogle generelle markeringer om straffens uskadeliggørende virkning ved indsættelse i et fængsel.

Den pågældende bliver spærret inde reelt og vil ikke udgøre en trussel for samfundet i den tid, han sidder inde (PG1). Om voldsmanden der har flere voldelige overfald på sin samvittighed, blev der sagt: *I sådanne tilfælde, så kan man ligeså have dem siddende inde, frem for at have dem gående rundt på gaden.* (PG3)

Der var dog nogen af deltagerne, som synes, en dom til elektronisk fodlænke kunne være passende straf i den konkrete sag. Bl.a. blev der anført: *Der er Hans, som vi så på videoen, han ville helt afgjort være bedst tjent med at få en dom til elektronisk fodlænke. For jeg tror ikke, at han vil begå kriminalitet igen.* (PG3)

Om man ville idømme Hans en dom til elektronisk fodlænke ud fra et ønske om at uskadeliggøre ham for en periode, eller fordi man undervurderer stregheden af den elektroniske fodlænke, er vanskeligt at vurdere ifølge følgende kommentar: *Jeg tror ikke, at nogen, som går med fodlænke, ser det som en voldsom straf, fordi deres hverdag fungerer jo stort set som før, og de mærker ikke rigtigt straffen.* (PG3)

Udtalelsen om, at en dom til elektronisk fodlænke ikke var særlig indgribende i pågældendes personlige frihed, blev kommenteret med følgende bemærkning: *Jeg har faktisk hørt fra en, jeg kender, at han hellere ville have haft en ubetinget fængselsstraf, hvor han kunne gå frit rundt, få lov til at træne, og ikke skulle tænke på alt det her med tid. Faktisk oplevede han det, som en stor stressfaktor, at han hele tiden skulle tænke over tiden.* (PG3)

Den generelle holdning til elektronisk fodlænke kan sammenfattes i følgende kommentarer: *Det forhindrer f.eks. den kriminelle i, at lave den type kriminalitet de begår* (PG1). En anden supplerede denne udtalelse ved at sige: *Der bliver fortsat ført kontrol med den dømte, og det, synes jeg er en god ting.* (PG1)

Om Hans skulle indgå i et behandlingsforløb, som kunne hjælpe ham til at kontrollere sin vrede, blev der fremsat følgende kommentar: *F.eks. en mand som Hans, han er jo ikke nogen typisk voldsmand, så ham, nej, det synes jeg ikke.* (PG1)

Af generelle bemærkninger til behandling skal nævnes følgende bemærkninger: *Jeg godt kunne tænke mig, at man i tilfælde, hvor man havde at gøre med folk, som har begået kriminalitet flere gange, at man tilknyttede en psykolog og lavede en personanalyse, så man kunne målrette straffen, dvs. så man ikke bare straffede alle ens.* Pågældende fortsatte: *Ønsker vi, at de her personer skal være til gavn for samfundet, så må vi også hjælpe dem.* (PG3)

Dog var der andre, som ytrede en mistillid til behandlingssystemet. Således anførte en af de adspurgte: *Der er nogen kriminelle, som man ikke kan behandle, og der er det sgu bedre, at de er væk fra gaden, for eksempel rockere, de bliver sgu ikke bedre mennesker af at snakke med en psykolog. Og for dem, der bliver ved med at lave det samme lort, der synes jeg bare, at straffen skulle være hårdere.* (PG3)

Den generelle holdning vedrørende behandling kan sammenfattes med følgende kommentar: *Man skal hjælpe dem, man kan, men lade være med at bruge penge på dem, som man alligevel ikke kan gøre noget for.* (PG1)

Af andre resocialiserende tiltag, som bl.a. uddannelse under afsoningen blev der fremsat følgende kommentar: *Jeg mener, at det burde være krav om, at man under afsoningen kom i besiddelse af nogle kompetencer, ja, så man havde mulighed for at søge arbejde, når man blev løsladt. Og ja, måske skulle man have en ordning om, at man lavede en plan for den kriminelle under indsættelsen, samt tilknyttede en kontaktperson, som kunne bistå den kriminelle. Det er min grundtanke med at sidde i fængsel, for som det er i dag, så virker det jo ikke* (PG3). Udtalelsen er formentlig fremsat med tanke på en længerevarende fængselsdom.

Sammenfattende kan man anføre, at en straf ud fra et individualpræventivt sigte skulle have en forebyggende effekt for gerningsmanden. I den konkrete sag var nogle af den opfattelse, at en dom til elektronisk fodlænke ville være idealet af en straf i forhold til Hans. Vedrørende de adspurgtes generelle overvejelser, så var der en tendens til at mene, at man skulle straffe under hensyn til at uskadeliggøre gerningsmanden for en periode. Dog ville flere målrette straffen under hensyn til den enkelte, enten i form af uddannelse, behandling o.a.

Hvis man ser på de argumenter, der blev fremført som begrundelse for ikke at idømme Hans en ubetinget frihedsstraf, så var de af mere human karakter.

Bl.a. udtalte en af deltagerne følgende: *Ja, nu synes jeg jo, at Hans her virker som en tilforladelig fyr, og hvis man idømmer ham en straf, ja, så fjerner man jo faktisk hans mulighed for, at han kan færdiggøre sin uddannelse. Og ja, med en plettet straffeattest, så vil han f.eks. ikke kunne få arbejde i Netto. Og det er der ingen, som vil få noget ud af* (Journalist).

Der var da også modargumenter til det fremførte synspunkt. Bl.a. udtalte en af deltagerne: *Jeg synes, at det der argument med, at man f.eks. får en plettet straffeattest, er temmelig letkøbt. Det er ligesom noget, man må overveje, inden man går ud og slår på folk.* (Journalist)

Denne udtalelse blev suppleret af følgende bemærkning: *Nu er det jo ikke for at være nobel, at man ikke skulle straffe i det konkrete tilfælde. Det er mere af hensyn til samfundsmæssige forhold. Hvis man forhindrede Hans i at færdiggøre sin uddannelse, så ender man op med en mand, som i stedet for at være en ressource for samfundet, lige pludselig bliver en belastning for samfundet.* (Journalist)

10.2. Sammenfatning af straffeideologierne:

Indledningsvis skal det anføres, at det er vanskeligt at påvise, hvilken straffeideologi som respondenterne foretrækker. Dog er der en tendens til, at man ville straffe ud fra nogle generalpræventive hensyn, når talen falder på kriminalitet i almindelighed. Det skyldes måske den moralske påvirkning, vi alle sammen er under indflydelse af, hvilket er tanken bag det generalpræventive strafformål. For tanken er jo, at man skal tilegne sig nogle moralske værdier, herunder gøre det til en vane at overholde loven. Disse iboende moralske forankrede værdier resulterer i en afstandtagen eller afsky fra den kriminelle handling i samfundet generelt og konkret hos den enkelte borger, og de forstærkes af, at man ser gerningsmanden for en potentiel forbrydelse blive straffet.

Dog vil der være variationer i, hvilke handlinger man ser som mere eller mindre moralsk anstødelige. I eksemplet med sagen om gadevold, er det flere gange blevet fremhævet, at man ikke så sagen som særlig alvorlig. Af de grunde vil respondenterne i indeværende undersøgelse hovedsageligt straffe under hensyn til nogle individualpræventive overvejelser, herunder at straffen ikke skulle være ødelæggende for Hans' fremtidsmuligheder som skolelærer.

Vedrørende en straf under hensyn til nogle retributive strafformål, så tager respondenterne generelt afstand fra tanken om at straffe ud fra et hævnmotiv. Dog anføres det, at straffen skal være retfærdig.

Afslutningsvis skal det bemærkes, at analyserne af den informerede/konkrete retsfølelse påviste en entydig tendens til, at eleverne fra Politiskolen var strengere i deres straffesyn, end journalisterne var. Det er vanskeligt at påvise den samme tendens i respondenternes begrundelser for at straffe. Overordnet kan man sige, at de adspurgte fra såvel PG1, PG3 og journalisterne var delt i to fraktioner af strammere og slappere. Slapperne var af den generelle holdning, at straffen skulle have en positiv effekt, enten i relation til gerningsmanden eller i forhold til samfundet.

Følgende kommentar er et godt eksempel herpå: *Folk er forskellige, og folk har brug for forskellige ting, så jeg tror, at det er nødvendigt, at man tænker anderledes for at komme videre. Og igen, hvad er det, vi ønsker. Ønsker vi, at de her personer skal være til gavn for samfundet, så må vi også hjælpe dem.* (PG3)

Generelt om straffesystemet blev der udtalt følgende: *Jeg synes, at det er ærgerligt, i og med at vi lever i 2009, at man ikke endnu har nogle bedre alternativer til f.eks. en fængselsstraf. F.eks. synes jeg, at det er ærgerligt, at man ikke udnytter eksperternes råd bedre. Det savner jeg, i stedet for bare at ville straffe mere.* (Journalist)

Om straffens ødelæggende konsekvenser for gerningsmandens fremtidsudsigter blev der udtalt følgende: *Men når man straffer nogen, ja, så burde det jo være slut, når man havde afsonet sin straf, men sådan er det jo ikke i Danmark. Den straf man er blevet idømt, den forfølger jo en, så, ja, man får sværere og*

sværere ved at finde et arbejde. Man bliver ligesom udstødt. Og det tror jeg selv, at milde straffe medvirker til. (Journalist)

Udover de argumenter til en ubetinget fængselsstraf, som er eksemplificeret ovenfor, så er følgende kommentarer gode eksempel på strammernes holdning til en indespærringsdom.

Om straf generelt blev der fremsat følgende kommentar:

Jeg synes, at det er en meget nobel tankegang, at man vil forsøge at hjælpe, men det kan ikke komme som nogen overraskelse for nogen, at hvis man begår vold mod andre, ja, så er der også en straf. (Journalist)

Blandt strammerne var der især en af deltagerne i fokusgruppen, som havde et alternativt straffesyn. Udgangspunktet for argumentationen var, at man ikke skulle kunne blive løsladt før, end man havde udvist en positiv vilje. Under indsættelsen skulle der tilknyttes en kontaktperson til den dømte, som skulle sige god for løsladelsen af den indsatte, bl.a. når han var kommet i besiddelse af nogle personlige færdigheder.

Pågældende udtalte bl.a. *For de her vaneforbrydere, de venter kun på at blive løsladt, så de kan begå ny kriminalitet. Men de skulle ikke kunne blive løsladt, før de viser, at de samarbejder det, som de kom i fængsel for. Lidt ligesom en forvaringsdom... De skal kunne bevise, at de er i stand til at administrere sig selv og være kommet i besiddelse af nogle kompetencer, ellers bliver de ikke løsladt.*

Som mødeleder spurgte jeg pågældende, om han ikke kunne se et problem i, at man skal kunne beholde en person i fængsel i ubegrænset tid?

Pågældende svarede: *Jo, men han bliver jo løsladt, hvis han samarbejder.* Pågældende fortsatte: *Og så skal der være den her prøvetid efter afsoningen. Og hvis han laver ny kriminalitet, ja, så bliver de krav, man stiller til den pågældende bare strammet mere og mere op, f.eks. ved nogle flere kontrolforanstaltninger eller flere sanktioner. Noget som indskrænker ham i sin frie bevægelighed. F.eks. kan man overvåge ham via en fodlænke. For han bliver nødt til at indse for sig selv, at hvis jeg bliver ved med det her, så har det nogle konsekvenser hele tiden.* (PG3)

Holdningen var enkeltstående og blev afvist af i de andre deltagere i fokusgruppen. En af deltagerne sagde bl.a. følgende: *Man kan jo ikke bare straffe folk i det uendelige, det er ikke realistisk.* (PG3)

Konkluderende kan man anføre, at kommentarerne er eksempler på, at der var slappere og strammere blandt såvel politielever og journalister. Den generelle tendens var nok, at der var et flertal af slappere, herunder at der kun var ganske få, som havde nogle yderliggående/markante holdninger til straf.

10.3. Fokusgruppens dom i sagen om gadevold:

10.3.1. Fordele og ulemper ved straf ifølge fokusgruppedeltagerne:

På grund af sagens mindre alvorlige karakter, så var det generelle udgangspunkt for diskussionen i alle tre fokusgrupper, at man ikke vil idømme en ubetinget frihedsstraf i gadevoldssagen. Diskussionsgrupperne delte sig generelt i to fraktioner. De fleste var af den opfattelse, at Hans ville få ødelagt sit liv, hvis han fik en ubetinget fængselsstraf. Det væsentligste argument i den sammenhæng var, at han ikke kunne færdiggøre sin uddannelse, og uden uddannelse ville han blive en belastning og ikke en ressource for samfundet. Andre var af den opfattelse, at man som samfund ikke kunne acceptere, at man kunne slå folk ustraffet, og det kun ville være retfærdigt, hvis han fik en ubetinget fængselsstraf som konsekvens af sin handling.

Tilsvarende var der to fraktioner blandt diskussionsdeltagerne vedrørende en dom til elektronisk fodlænke. De fordele, der blev fremhævet, var bl.a., at det var en frihedsstraf, som var billigere end en fængselsdom, hvilket var en økonomisk fordel for samfundet. Endvidere så man det som en fordel, at den dømte kunne passe sit arbejde og bevare kontakten til sin familie. Andre igen fandt straffen for mild, herunder at gerningsmanden ikke ville føle det som en straf, idet han med nogle få restriktioner kunne fortsætte sit liv som hidtil.

Tilsvarende var grupperne opdelt i deres syn vedrørende behandling af gerningsmanden og/eller konfliktmægling. Afgørende for deltagerne var, om det havde en præventiv effekt. Med andre ord: hvis en behandlingsdom kunne eliminere årsagen til den begåede kriminalitet, så ville det være relevant og ellers ikke. Andre mente, at snakken om straf godt kunne gå hen og blive for følelsesladet og humanistisk, herunder at det langt fra var alle blandt de kriminelle, som var modtagelige over for en behandlingsdom. Grupperne var tilsvarende principielt positivt indstillede overfor konfliktmægling, såfremt det kunne føre til en forsoning og større forståelse for såvel den kriminelle handling som offerets oplevelse af den udøvede kriminalitet.

Man var generelt mere positivt indstillet over for samfundstjeneste end en betinget dom. Nogle af diskussionsdeltagerne kunne se en fordel i en betinget dom uden vilkår, idet man fik en advarsel og kunne fortsætte sit liv uden repressalier. De, som argumenterede for samfundstjeneste, var af den opfattelse, at den præventive virkning ville være større.

10.3.2. Straffastsættelse i en sag om gadevold:

I den konkrete sag om gadevold ville en retfærdig straf for henholdsvis PG1 og PG3 være en betinget dom uden fastsættelse af vilkår. Et flertal blandt de journaliststuderende mente, at en retfærdig straf var samfundstjeneste i en begrænset antal timer.

Henset til undersøgelsens samlede forløb er det en smule påfaldende, at politieleverne i deres straffastsættelse i den konkrete sag om gadevold vil idømme en lavere straf end journalisterne. Det er vanskeligt at give en forklaring herpå, bortset fra at straffastsættelse for ikke-eksperter er følelsesmæssigt og ikke rationelt begrundet, herunder at man fastsætter den straf, som man finder rimelig og retfærdig i det konkrete tilfælde.

Konkluderende kan man fastslå, at alle deltagerne i fokusgruppen ville udmåle en straf, som var væsentligt lavere end den straf, der udmåles ved domstolene for en sag om gadevold.

11. Respondenternes syn på nedsættelse af den kriminelle lavalder:

11.1. Om de politiske overvejelser til sænkning af den kriminelle lavalder.

I oktober 2009 fremlagde den siddende regering bestående af V og K et udspil: markant konsekvens, opfølgning og ansvar – en markant styrket indsats mod ungdomskriminalitet. Det fremgår af lovforslagets almindelige bemærkninger, at regeringen ønsker at bekæmpe ungdomskriminaliteten mere aktivt, bl.a. for at sikre samfundet mod vold o.a. Hovedsigtet med lovforslaget er, at man vil hjælpe unge til en bedre og kriminalitetsfri tilværelse.⁵⁶ Det følger endvidere af lovforslagets almindelige bemærkninger, at man vil tage initiativer til nedsættelse af den kriminelle lavalder.

Gældende ret vedrørende ungdomskriminalitet er, at børn under 15 år ikke kan straffes for kriminelle handlinger jf. straffelovens § 15. Bestemmelsen om en kriminel lavalder bygger på det grundlæggende synspunkt, at man skal være i besiddelse af en vis modenhed, før man kan pålægges en strafferetlig reaktion i domstolenes regi.

På anbefaling fra justitsministeriet vil man ændre de regler, således at det i fremtiden bliver muligt, at straffe unge på 14 år efter de samme regler, som der i dag gælder for de 15-17-årige. Regeringens begrundelse for at sætte den kriminelle lavalder ned fra 15 til 14 år er, at unges kriminalitet efter regeringsopfattelse bør mødes med fasthed og konsekvens, og at dette bedst sker i det strafferetlige system. I den forbindelse skal det anføres, at som reglerne er i dag, så kan man iværksætte ikke-strafferetlige reaktioner over for unge i det sociale system, som administreres af de sociale myndigheder. Essensen i lovforslaget er således, om de foreliggende reaktionsmuligheder skal varetages af de sociale myndigheder eller af domstolene.

11.2. Ungdomskommissionens anbefalinger vedr. nedsættelse af den kriminelle lavalder:

Som udgangspunkt skal det anføres, at ungdomskommissionen fraråder at sænke den kriminelle lavalder. Ungdomskommissionens begrundelse for ikke at ville sænke den kriminelle fra 15 til 14 år er bl.a., at man mener, at der sker en retliggørelse af barnets problemer, hvilket i sig selv kan medføre en negativ kriminalpræventiv effekt. Af andre begrundelser udtaler et flertal i kommissionen, at den unge i en tidlig alder risikerer at blive stemplet som kriminel. Den retliggørelse af den unge, som sker ved en nedsættelse af den kriminelle lavalder, bevirker bl.a., at den unge som sigtet har adgang til at få beskikket en forsvarer. Endvidere kan han modvirke opklaringen af det kriminelle forhold ved at nægte at udtale sig.⁵⁷

Afslutningsvis skal det blot bemærkes, at en sænkelse af den kriminelle lavalder bibringer, at det – i modsætning til i dag – bliver muligt at knytte straffende reaktioner til en kriminel handling begået af et barn under 15 år, hvilket er i overensstemmelse med regeringens intentioner om at udvise konsekvens og fasthed.

⁵⁶ www.justitsministeriet.dk. Udkast: Fremsat den (...) af justitsminister (Brian Mikkelsen). Forslag: til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om erstatning fra Staten til ofte for forbrydelser. (ungdomskriminalitet).

⁵⁷ Betænkning 1509/2009 (om indsatsen mod ungdomskriminalitet). Afgivet af Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet, s. 162ff.

11.3. Respondenternes holdninger til nedsættelse af den kriminelle lavalder.

Indledningsvis skal det kort bemærkes, at diskussionen om nedsættelse af den kriminelle lavalder alene er gennemført med PG1. Indgangsspørgsmålet til diskussionen var: Synes I, at det ville være en god ide, at sænke den kriminelle lavalder?

Nr. 1:

Jeg er splittet i min holdning til det spørgsmål. F.eks. hvis man ser på de her unge, som begår grov voldskriminalitet og griner af systemet, fordi de ikke kan straffes. Ja, i forhold til dem er det måske en god ide. Men... Igen... Det afhænger også af barnets modenhed. Og jeg synes altså, at det er en tidlig alder at straffe i.

Nr. 2:

Jeg mener, at man skal sætte den kriminelle lavalder ned, bl.a. fordi der er så mange, som udnytter, at de ikke kan blive straffet.

Nr. 3:

Jamen, hvor langt skal vi så sætte den kriminelle lavalder ned. Sætter man den ned til 14 år, ja, hvad så med de 13-årige. Det er jo samme problem.

Nr. 1:

Ja, det er en farlig kurs at komme ind på. Det er også derfor, at jeg er splittet i min holdning til spørgsmålet.

Nr. 3:

Man siger jo også, at den kriminelle lavalder er 15 år, fordi børn, som er yngre, ikke rigtigt kan forstå konsekvensen af deres handlinger før.

Nr. 4:

Synes du så slet ikke, at der skulle være nogen former for konsekvens?

Nr. 3:

Jo, men ikke i forhold til deciderede straffe. Så bliver det sådan noget som ungdomsinstitutioner, men det er der desværre ikke ressourcer til.

Nr. 5:

Jeg synes altså heller ikke, at den kriminelle lavalder skal sænkes. For jeg tror ikke, at børnene hele tiden ved, hvilke konsekvenser deres handlinger har. Så jeg synes, at man skulle lægge et større ansvar over på forældrene. Forældrene skal selvfølgelig ikke overtage den straf, som børnene skal have, men jeg synes også, at det skal have konsekvens for dem. F.eks. i Gjellerup i Århus, der har man en ordning, hvis barnet får 3 straffe, så skal forældrene fraflytte lejligheden. Jeg siger ikke, at man skal smide alle på gaden, men forældrene bliver virkelig bange for, hvad deres børn går og laver, og så holder de mere øje med dem. Og det, synes jeg, er en god ting.

Som mødeleder spurgte jeg pågældende: Synes du ikke, at det er et problem, at man kan straffe forældrene for barnets handlinger, bl.a. ved at sige, at de skal fraflytte deres lejlighed, hvis barnet begår noget kriminelt. Er du ikke bange for, at forældrene vil bebrejde barnet, og gøre ham til syndebug?

Nr. 5:

Jo, måske, men det synes jeg er fint. Du kan sige til alt og alle, og det gælder også kriminelle. Hvis noget går ud over familiens ære, så er det man begynder at tænke, gider jeg det her? Og den unge vil tænke, skal mine handlinger virkelig gå ud over min familie? Jeg er slet ikke i tvivl om, at det vil virke.

Nr. 1:

Men der er altså også mange andre problemer i det. De her familier er så socialt dårligt stillede og slæber rundt på en social tung arv i forvejen. Og de familier vil ikke være i stand til at udføre det ansvar, som samfundet vil pålægge dem. Og en anden ting er, at det jo tit er i de familier, hvor det står virkelig skidt til, at børnene bliver kriminelle. F.eks. er det familier med krigstraumer og sådan noget, som ikke kan varetage deres børns interesser. Så måske skulle man i stedet arbejde for, at det blev lettere at tvangsjerne de her børn end at straffe dem, men det er selvfølgelig en anden diskussion.

De adspurgtes holdning til nedsættelse af den kriminelle lavalder kan delvis sammenfattes i følgende kommentar: *Jeg tror, at man ville kunne opnå nogle resultater, hvis man satte tidligere ind, i skolerne, hos de sociale myndigheder, og måske tage fat i børnene en smule før, inden de når ind i den der meget ødelæggende kriminelle løbebane, og ja, fokusere på det præventive frem for fængsel.*

Konkluderende kan man anføre, at den generelle holdning til nedsættelse af den kriminelle lavalder var, at de sociale myndigheder skulle have nogle styrkede reaktionsmuligheder over for unge kriminelle og kriminalitetstruede børn, herunder at det f.eks. blev lettere at tvangsjerne børn fra socialbelastede hjem under hensyn til at hjælpe dem til en kriminalitetsfri tilværelse.

12. Afsluttende bemærkninger:

12.1. Undersøgelsens grundlæggende hypoteser:

Undersøgelsen har ikke været styret af bestemte forventninger om, hvilke holdninger til straf politielever og journaliststuderende ville have. Formålet med undersøgelsen har været at undersøge retsfølelsens grundlæggende karakter, herunder om oplysninger vedrørende en sags konkrete omstændigheder influerer på deltagernes straffesyn. Hypotesen om at foretage en undersøgelse af såvel den informerede som konkrete retsfølelse udspringer af tidligere forskning og erfaringer. Tidligere forskning, jf. bl.a. Goul Andersens undersøgelse, viser i forhold til den generelle retsfølelse en diskrepans mellem det, folk siger og deres reelle holdninger til straf. Som begrundelse for denne divergens anføres det i rapporten 'Danskernes syn på straf', at man ved undersøgelse af den generelle retsfølelse kan udtale sig uforpligtende, og de udtalelser, man fremsætter, er af moralsk karakter. Dvs. de menneskelige værdier er styret af, hvad man finder er godt og ondt.⁵⁸

Som man kan se af resultaterne for undersøgelsen, så føler respondenterne sig mere forpligtede, når de skal tage stilling til en konkret sag. Denne påstand kan bl.a. udledes af, at man generelt vil se en nytte med straffen, samt at straffen ikke skal have ødelæggende konsekvenser for gerningsmandens fremtidsperspektiver. Eller sagt med andre ord: man ønsker ikke at udsætte gerningsmanden for en pinefuld eller ødelæggende straf, når man lærer dette menneske at kende, f.eks. som det sker ved overværelse af en retssag. Min oplevelse af at iagttage respondenterne, mens de overværede retssagen, var, at sympatien med gerningsmanden voksede.

Mine bevæggrunde for at gennemføre en undersøgelse med politielever og journaliststuderende var for at se, om deres profession influerede på deres straffesyn. Man kunne forestille sig, at politieleverne var mere retskafne i deres holdninger til straf, idet kriminalitet og straf er en integreret del af deres hverdag. Tilsvarende kunne man forestille sig, at journalisterne – som følge af mediernes fokusering på kriminalstof – ville have nogle overordnede principielle holdninger til straf, som ville influere på deres straffesyn.

Formålet med undersøgelsen har således været at afdække disse formodninger frem for at se, hvem som var strammere/slappere i deres straffesyn af de to erhvervsfaglige repræsentanter. I så henseende kan man konstatere, at politieleverne generelt har nogle andre moralsk forankrede værdier i deres straffesyn, end journalisterne og befolkningen i øvrigt har. Konkluderende kan man sige, at undersøgelsen viser en tendens til, at der er en nær sammenhæng mellem profession og retsbevidsthed.

12.2. Perspektiver:

Som den der har gennemført undersøgelsen, har jeg tilstræbt at præsentere fremstilling så objektiv som muligt. I den forbindelse skal det anføres, at en undersøgelse altid skal ses og vurderes i forhold til de metoder, der er benyttet. Dels ville undersøgelsesresultaterne formentlig have taget sig anderledes ud, såfremt man havde benyttet sig af et andet metodevalg. Hertil kan bemærkes, at når man undersøger befolkningens retsbevidsthed, så opererer man med to principielt forskellige strategier. Den ene strategi har til hensigt at tage befolkningens holdninger til straf til efterretning og indrette domsafgørelser i overensstemmelse hermed. Den anden strategi går ud på, at man skal tage debatten op med befolkningen, herunder overbevise befolkningen om, at der findes andre strafalternativer end f.eks. en

⁵⁸ Flemming Balvig: "Danskernes syn på straf" s. 314, Advokatsamfundet 2006.

ubetinget frihedsstraf.⁵⁹ Disse to principielt forskellige metodevalg er værdibestemte, men anses begge som i fuld overensstemmelse med demokratiets grundprincipper. Lettere generaliserende kan man anføre, at ens metodevalg er bestemmende for, hvad man tilstræber. Har man interesse i at hæve straffniveaue, så vil man spørge til befolkningens generelle retsfølelse. Er man imod straffskærpelser, så vil man undersøge befolkningens holdninger til straf med udgangspunkt i den informerede eller konkrete retsfølelse. Kort sagt kan man sige, at metodevalget er bestemmende for, hvilke resultater man ønsker af undersøgelsen.

Med den in mente må man ikke glemme, at formålet med denne undersøgelse ikke har været at plædere for den ene eller anden strategi. Formålet har været at se, om ens profession influerer på ens straffesyn.

Ydermere skal man være opmærksom på, at de resultater som undersøgelsen når frem til, kan være påvirket af de sager og/eller kriminalitetsformer, som der undersøges. I så henseende skal det bemærkes, at de sager, som respondenterne har skullet tage stilling til, befinder sig et sted mellem den alvorlige kriminalitet – som ville medføre en ubetinget frihedsstraf af længere varighed, f.eks. 2-3 år – og den såkaldte trivialkriminalitet, som ville udløse en bøde o.a.

Af de grunde kan man sige, at undersøgelsen ikke viser et reelt billede af de adspurgtes straffesyn, men alene afdækker respondenternes retsfølelse inden for et begrænset område, navnlig i forbindelse med straffesager som typisk vil resultere i en kortere ubetinget frihedsstraf. Man kan således ikke afvise, at resultaterne i denne undersøgelse og de adspurgtes retsfølelse ville have været markant anderledes, hvis deltagerne skulle have taget stilling til f.eks. en sag om voldtægt o.a.

Endvidere skal det påpeges, at resultaterne vedrørende undersøgelsen af de adspurgtes konkrete retsfølelse eventuelt kunne have taget sig anderledes ud, hvis fremstillingen af Hans i den fiktive retssag om gadevold, havde været mindre karikeret. Bl.a. er det min personlige vurdering, at iscenesættelsen af retssagen er sket på en måde, så man skal få sympati med gerningsmanden. Som eksempler herpå kan fremføres tiltaltes gestik, brødbetyngede stemmeleje o.a. Tilsvarende er offeret fremstillet som lettere arrogant og/eller med en nedladende attitude, dels over for gerningsmanden men også i forhold til anklageren o.a. Endvidere taler tiltaltes personlige forhold samt alvorsgraden i sagen for, at man får sympati med gerningsmanden. Således kan man ikke afvise, at instruktionen og den positive fremstilling af gerningsmanden influerer på de adspurgtes retsfølelse og straffesyn.

Afsluttende skal det bemærkes, at det kunne have været ønskeligt, om deltagerantallet havde været større. Især pga. af deltagerens antal er det vigtigt at fremhæve, at resultaterne for undersøgelsen ikke kan tages som udtryk for alle politi- og pressefolks holdninger til straf. Dog er det betryggende for undersøgelsesresultaternes pålidelighed, at der er konsistens i de adspurgtes strafudmåling. Bl.a. er der en entydig tendens til, at man udmåler straffe, som er væsentlige lavere end de straffe, der udmåles ved domstolene. Denne tilbøjelighed er synlig for alle de sager, som de adspurgte har skullet tage strafferetlig stilling til, hvilket indikerer en statistisk signifikans. Tilsvarende indeholder undersøgelsen en klar tilkendegivelse af respondenternes holdninger til straf, som der heller ikke kan ses bort fra, navnlig at straffen skal have en genoprettende funktion. Af de grunde er det min vurdering, at undersøgelsen viser et reelt billede af de adspurgte informerede og konkrete retsfølelse. Denne tese verificeres bl.a. af 2006-undersøgelsen.

⁵⁹ Flemming Balvig, danskernes syn på straf, Advokatsamfundet 2006, s. 364.

Konklusion:

Hovedsigtet med undersøgelsen var, at belyse dels politielever og journaliststuderendes holdning til straf, samt afdække om ens profession influerer på ens straffesyn. Undersøgelsen er blevet gennemført ved at belyse respondenternes informerede og konkrete retsfølelse. Resultaterne for undersøgelsen påviser en klar tendens, herunder at politielever generelt er strengere i deres straffesyn, end de journaliststuderende er. Denne tendens er signifikant for alle de straffesager, hvor respondenterne skulle fastsætte en straf.

Det er blevet fremsat som hypotese, at årsagen til politielevernes strengere straffesyn skal ses som led i deres arbejdsfunktion. Bl.a. er der fremsat en antagelse om, at man bliver politimand på grund af ens personlige holdninger, herunder at politifolk er mere retskafne af natur og er i besiddelse af nogle andre moralsk forankrede værdier end den øvrige befolkning. Endvidere er det blevet fremhævet, at man vil se en nytteværdi i sit arbejde, herunder at nytteværdien af ens arbejde anerkendes gennem de straffe, der udmåles ved domstolene. Tilsvarende antages det – såvel i denne undersøgelse og i tidligere forskning inden for området – at man påvirkes af det miljø, man færdes i. Bl.a. har tidligere forskning påvist en tendens til, at såvel juridiske dommere og/eller nævninge o.a. tenderer til at dømme i overensstemmelse med retspraksis, når de får en større indsigt i de retslige forhold, som er til pådømmelse. Hertil skal det bemærkes, at det kan være vanskeligt at se bort fra sin viden, når man er fortrolig med straffesystemets indretning og strafudmåling i praksis. Forklaringerne kan være flere end de her fremhævede. Blot skal det konstateres, at politieleverne generelt var strengere i deres straffesyn, hvilket er en indikation for, at holdninger til straf og profession er sammenhørende størrelser.

Motivationen for at inddrage de journaliststuderende i undersøgelsen var bl.a. for at se, om de havde nogle overordnede og principielle holdninger/betragtninger til straf, som ville afspejle sig i deres straffesyn. Disse principielle betragtninger skulle bl.a. manifestere sig i, at kriminalstof indtager en markant plads i medieverden generelt. Undersøgelsen påviser bl.a., at journalisterne generelt foretrækker straffe med en reparativ funktion. Tendensen er generel, men ikke entydig set i forhold til befolkningen i øvrigt. Af de grunde er der ingen påviselig sammenhæng mellem en profession som journalist og ens holdninger til straf.

Foretager man tilsvarende en vurdering af de to grupper – politielever og journaliststuderende – som et samlet undersøgelsesgrundlag, så påviser studiet, at man generelt undervurderer de straffe, der udmåles ved domstolene. Som begrundelse herfor er anført, at respondenterne har en generel uvidenhed om domstolspraksis. Dette fænomen er dog ikke udtalt for de adspurgte i denne undersøgelse, men tilsvarende en generel tendens blandt befolkningen i øvrigt. Forklaringen på dette faktum kan bl.a. ses i mediernes omtale og beskrivelsen af straffesager i såvel den elektroniske som trykte presse. Selvstændigt vurderet kan det være i mediernes interesse under hensyn til at udvide oplagstallet/få flere seere, at man bevidst manipulerer med nyhedsformidling for at vække en forargelse i befolkningen og/eller har interesse i at skabe en form for sensationsjournalistik. Dog er det ikke mediernes skyld alene. Bl.a. er domstolene ofte for dårlige til at kommunikere med pressen, hvilket øger risikoen for, at såvel pressen men også befolkningen får en forvrænget virkelighedsopfattelse af strafudmåling i praksis.

Henset til at man generelt undervurderer stregheden af de straffe, der udmåles i praksis, og selv har en oplevelse af, at man dømmer hårdere end de juridiske dommere, så er der en påfaldende tendens til, at man selv udmåler en straf, som er lavere end domstolspraksis, herunder at man har en oplevelse af, at befolkningen i øvrigt har et strengere straffesyn, end de adspurgte selv har. Således placerer såvel politielever og de journaliststuderende sig i en midterposition i forhold til, hvordan de tror domstolene

dømmer, og hvordan de tror befolkningen i almindelig vil dømmes. Denne tendens er synlig i alle de beskrevne sager, undtagen i sagen om vold begået mod myndighedsperson, hvor politieleverne ville idømme en hårdere straf end befolkningen. Det kan eventuelt forklares ved, at fastsættelse af straf for ikke-eksperter er psykisk og/eller følelsesmæssigt betinget og ikke baseret på rationelle overvejelser.

Lægger man til grund, at straffastsættelse for ikke-eksperter er psykologisk bestemt, så må man tilsvarende være skeptisk over for validiteten i en undersøgelse af befolkningens retsbevidsthed. Bl.a. kan man anføre, at ens metodevalg bevirker, at man får de svar, man ønsker. Dette kan dog modbevise af anden empirisk forskning, hvorfor diverse retsbevidsthedsundersøgelser af såvel den generelle og den informerede og/eller konkrete retsfølelse ikke er betænkelige vurderet ud fra et demokratisk synspunkt. Afgørende er, hvad man vil undersøge. Og udgangspunktet i denne undersøgelse har dels været straffens karakter, dvs. hvilken straf ville deltagerne i undersøgelsen fastsætte på baggrund af deres informerede/konkrete retsfølelse, samt om politielever og journalisterne var differentieret i deres sanktionsvalg. Sammenfattende kan man anføre, at der var en divergens i politielever og journaliststuderendes straffesyn, herunder at denne forskellighed var konsistent. Denne konstatering leder til følgende konklusion: at ens beskæftigelse influerer på ens straffesyn, når udgangspunktet for undersøgelsen er baseret på et studium af deltagerne informerede og konkrete retsfølelse.

Ydermere som et tillæg til undersøgelsen af de adspurgte informerede og konkrete retsfølelse tog politieleverne fra PG1 stilling til nedsættelse af den kriminelle lavalder. Den generelle holdning var, at man var imod en nedsættelse af den kriminelle lavalder og hellere så, at man iværksatte en pædagogisk, social forebyggende indsats set i forhold til en eventuel fængselsstraf.

Min subjektive vurdering af undersøgelsen er, at det var deltagerne generelle holdning, at man skulle løse kriminalitetsproblemerne i deres opløb, bl.a. gennem forebyggelse i stedet for at symptombehandle. Det postulat verificeres bl.a. af, at flere blandt de adspurgte i straffastsættelse og i arbejdet med kriminalitetsbekæmpelsen ville idømme en betinget dom eller en restorativ straf som sanktionsmulighed i stedet for en ubetinget fængselsstraf. I så henseende var man opmærksom på, at det godt kunne kræve en langsigtet og ressourcekrævende indsats, både i forhold til det enkelte individ og i forhold til de mennesker som skulle udføre arbejdet, men det var ingen undskyldning for at lade være, idet formålet med strafformen altid skulle være at arbejde for at få flere ud af deres kriminelle livsbane end at fastholde dem i en kriminel karriere. Som en af deltagerne udtrykte det: *Så bliver de generelt mere kriminelle af at sidde i fængsel. Jeg er enig i, at de kriminelle skal ha en straf, men så er der bare andre midler, som jeg hellere vil tage i brug* (PG1). Udtalelsen er et udtryk for, at en ubetinget fængselsstraf ikke er løsningen på alle kriminelle problemer set i forhold til det enkelte individ og/eller samfundet. Især var det en udbredt opfattelse blandt de adspurgte, at det ville være bedre – især over for unge kriminelle – hvis man gav disse nogle grundværdier med fokus på respekt for andre mennesker, ansvar over for sit eget liv o.a.. så de kunne blive integreret del af samfundet frem for at udelukke dem fra fællesskabet bl.a. ved idømmelse af en ubetinget fængselsstraf. Et synspunkt der finder støtte i såvel undersøgelsen af de adspurgtes informerede og konkrete retsfølelse samt i respondenternes generelle holdninger til straffastsættelsen.

Litteraturliste

- Andersen, Jørgen Goul (1998) *"Borgerne og lovene"*, Rockwool Fondens Forskningsenhed, Århus Universitetsforlag, kapitel 13.
- Axberger, Hans-Gunnar (1996) "Det allmänna rättsmedvetandet", *BRÅ-rapport* 1996:1, Stockholm: Brottsförebyggande Rådet.
- Artikel, Ekstra Bladet (2009) *"Mild straf for at udslette familie"* den 30. 06.
- Balvig, Flemming (1978) *"Angst for kriminalitet"*. København, Gyldendal.
- Balvig, Flemming (2006) *"Danskernes syn på straf"*. Advokatsamfundet.
- Betænkning 1424 afgiven af Straffelovsrådet, *om straffastsættelse og strafferammer*, kapitel 3. Justitsministeriet, Version 1.0 januar 2003
- Betænkning 1508 (2009) afgiven af Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet "om indsatsen mod ungdomskriminalitet." København, kapitel 2.
- Folketingstidende 2001-02, 2. samling, tillæg A, s. 2929 og 2937-2938.
- Holmberg, Lars (1999) *"Inden for lovens rammer – politiets arbejdsmetoder og konkrete skøn"*, Gyldendal.
- Justitsministeriets forskningsafdeling (2006) Flemming Balvig & Britta Kyvsgaard, *"Vold i Danmark i 1995 og 2006"*.
- Justitsministeriets lovprogram 2009, forslag til lov om ændring af færdselsloven og straffeloven, *skærpet indsats ved vanvidskørsel* & forslag til ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, *ungdomskriminalitet*, Lovafdelingen d. 11. januar 2010.
- Melchior, Torben (2009) *"Retsfølelse – ret eller følelse"*, Juristen nr. 1.
- Medieret (2006) *materialesamling*: udarbejdet af stud. jur. Julie Bak efter anvisning fra Michael Christiani Havemann, Merethe Eckhardt og Anne Louise Schelin, Københavns Universitet.
- Rigsadvokaten, Rigsadvokaten informerer nr. 7/2004, nr. 25/2005, nr. 2/2006, nr. 6/2006 (rettet 2008), nr. 18/2008.
- Rigsadvokaten, Rigsadvokater meddeler nr. 6/2006: Sanktionspåstande m.v. i narkotikasager.
- Waaben, Knud, "Strafferettens almindelige del I, ansvarslæren 4. udgave (1997) og II, Sanktionslæren, 4. udgave (1999)".